

Készítette:

Hazay István

**dr. Bogdán Tibor, dr. Kajdi József, Naszvadi György valamint
Csányi Kinga és Nahimi Péter bevonásával**

**Javaslat a digitális átállás során a helyi televízióknál
felmerülő bizonytalanságok szabályozással történő
megoldására és az ezzel összefüggő támogatásra**

Budapest, 2010. május, 48. szám

ISSN 1788-134X
ISBN 978-963-88774-6-8-

Kiadja az Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet
Budapest, 1021 Hűvösvölgyi út 95.
Felelős kiadó: Nahimi Péter igazgató
Borítóterv: Czakó Zsolt
Nyomdai munkák:
Műegyetemi Kiadó
Felelős vezető: Wintermantel Zsolt
www.kiado.bme.hu

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
1. A helyi és körzeti televíziók Magyarországon.....	6
1.1 <i>A helyi és körzeti televíziók mai vételkörzete.....</i>	7
1.2 <i>A helyi televízió-műsorszolgáltatás ésszerű célterülete.....</i>	8
2. A helyi televíziók lehetőségei a digitális átálláskor és azután	9
2.1 <i>Kábeltelevízió-hálózatok szerepe a helyi televízió terjesztésében</i>	9
2.2 <i>IPTV.....</i>	10
2.3 <i>Földfelszíni műsorszórás</i>	10
2.4 <i>A helyi és körzeti televízió-műsorszolgáltatások digitális műsorszórással történő terjesztésének lehetséges alternatívái.....</i>	11
2.5 <i>Mobiltelevízióval történő terjesztés</i>	14
2.6 <i>A világhálón történő műsorterjesztés lehetősége.....</i>	15
3. A televíziózás átalakulása	16
4. A közeljövő helyi televíziója	19
4.1 <i>A helyi televíziók társadalmi szerepe.....</i>	19
4.2 <i>A helyi televíziók szerepkörének megfelelő finanszírozás lehetőségei, a függetlenség biztosítása vagy fenntartása.....</i>	20
4.3 <i>A helyi televízió terjesztése az átmeneti időszakban</i>	23
5. A helyi televízió számára javasolt szabályozás	25
5.1 <i>A helyi televízió-műsorszolgáltatás általános szabályai.....</i>	25
5.2 <i>A közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás minősítés célja és feltételei.....</i>	25
6. Szabályozási feladat.....	26
7. A pályázati feltételek	37

Bevezetés

Sem a Dtv.¹ sem a legutóbbi ún. ötpárti médiatörvény-tervezet nem foglalkozik részleteiben a helyi és körzeti televízió-műsorszolgáltatások jövőjével. Ugyanakkor a digitális átállás következtében az analóg műsorszórás 2011 végi kényszerű lekapcsolása rohamosan közeleg. A digitális műsorszórás az analóghoz képest több lehetőséget biztosít a helyi televízió-műsorszolgáltatások műsorszórással történő terjesztéséhez is, ugyanakkor átalakíthatja azt a vételkörzet struktúráját, ami mára az analóg helyi televíziózásban kialakult. Ez befolyásolhatja a helyi televíziózás szerepét és működtetésének gazdasági lehetőségeit is.

De ez a struktúra-átalakulási kérdés felmerül a nem műsorszórással, hanem vezetékes hálózatokkal terjesztett helyi televíziózásnál is. A Dtv. a helyi televíziók felé a kábelszolgáltatók szerződési kötelezettségét (*must contract*) állapítja meg, azonban ezt homályos műszaki feltételek függvényében követeli csak meg. Ez a nagyobb kábelhálózatok esetében a helyi televíziózás érdekeivel szemben hat, és megakadályozhatja a helyi televíziók fennmaradását vagy fejlődését.

Ma az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) nyilvántartásának az NHH szerinti összegzése megállapítja, hogy 2009 szeptemberében 46 helyi TV-műsorszolgáltató 48 televízió-műsorszóró adón keresztül sugároz műsort, körzeti televízió-műsorszórás nincs. Emellett 479 vezetékes műsorszolgáltató összesen 540 televíziós műsorszolgáltatást nyújt. Ezek vételkörzet szerinti helyi vagy körzeti jellege a nyilvántartásból biztonsággal nem megállapítható. De sajnos az sem, hogy e nagyszámú bejegyzett műsorszolgáltatás közül amelyek azok a – becslések szerint 100-120-nál nem több – műsorszolgáltatások, amelyek ténylegesen televízióműsort szolgáltatnak, nem pedig a műsorterjesztő hálózat információs csatornájaként működnek, vagy csupán képűrség jellegű életfunkciókat mutatnak.

Műholdas terjesztéssel helyi vagy körzeti televízióműsort Magyarországon aligha lehetne gazdaságosan megoldható. Műhold segítségével terjesztett, formálisan körzetinek besorolt, de természetesen országos vételkörzetű műsor 14 van a nyilvántartásban, ezeket összesen 11 műsorszolgáltató szolgáltatja.

A 100-120 darabra becsült, komolynak tekinthető (legalább heti 4 óra friss saját műsort szolgáltató) helyi televízió-műsorszolgáltatást a digitális átállás súlyosan érinti, vagy azért, mert jelenleg analóg műsorszórással érik el a nézőiket, vagy azért, mert a műsoraikat terjesztő kábelhálózatokban is megindul a digitális szolgáltatás, ami alaposan átrendezheti a különböző csatornákhöz való lakossági hozzáférés módját, vagy azért is, mert a nagy kábelszolgáltató-hálózatok felvásárlások útján gyakran integrálják a kisebbeket, s ezzel előbb-utóbb megváltozik a hálózati struktúra is.

Elsőként a műsorszórással terjesztett helyi televíziók kerülnek olyan helyzetbe, ahol alaposan át kell gondolniuk a jövőbeni helyzetüket és ezzel kapcsolatban sürgősen kell döntést hozniuk.

A Dtv. által meghatározott modellben a digitális műsorszórási lehetőségeket már nem a műsorszolgáltatásokhoz rendelik, hanem azt a digitális műsorterjesztők nyerik el pályázat útján. Megjelenik egy új szereplő is, ez a több szolgáltatást összerendező ún. multiplex szolgáltató. Ez a modell impliciten feltételezi, hogy a piacon kialakultak azok a szolgáltatások és az arra vonatkozó igények, amelyek kielégítésére a műsorszóró rendszer alkalmas.

A helyi televíziók és a megvalósítható kiegészítő szolgáltatások komplex helyi piaca azonban egelőre nem létezik. Az NHH a törvény előírásainak betartása érdekében

¹ 2007. évi LXXIV. törvény a műsorterjesztés és a digitális átállás szabályairól.

pályáztni kívánja a helyi televíziózás digitális átállásához és esetleges új igények kielégítéséhez szükséges helyi és körzeti digitális műsorszórási lehetőségeket, lényegében a fenti modell alapján.

Ahhoz azonban, hogy a helyi televíziók digitális átállása sikeres lehessen és a lehetőségek közül a leginkább megfelelő kerüljön megválasztásra, előbb számos kérdést kell tisztázni a helyi és körzeti televíziókkal kapcsolatban. Ezek között található

- a helyi televíziók szerepe a média szintéren,
- a helyi szintű közszolgálati feladatok ellátásában betöltendő szerepek,
- az állam ezzel kapcsolatos feladatai,
- a hatályos jogszabályokban nem szabályozott, vagy nem egyértelműen meghatározott intézkedések pótlása és pontosítása, és

minden olyan – főként médiapolitikai – kérdés, amelyre adható válasz ismerete a digitális átállásban érintett meglévő és új szereplők számára alapvetően szükséges a saját döntéseik meghozatalához.

A jelenleg hatályos jogszabályok a helyi televíziózással kapcsolatos számos lényeges kérdésben nem foglalnak állást, vagy állásfoglalásuk elavult, esetleg a különböző jogszabályokban némiképpen ellentmondóak is, és az Rttv.² korszerűsítésére irányuló eddigi kísérletekben a helyi televíziózás kérdése nem kapott megfelelő figyelmet.

Elemzésünkben utalunk arra, hogy a helyi televíziózásban egy 10-15 éves átmeneti időszak következik, ami a már említett digitális átállással kezdődik, és addig tart, míg a technikai lehetőségek és azok lakossági elterjedtsége lehetővé teszi, hogy a helyi tartalomszolgáltatás jellegének megfelelő optimális hozzáféréssel valósuljon meg. A jelen tanulmányban több helyütt említjük az ORTT-t említjük, a szervezetet általános érvennyel mint **médiahatóság** kell érteni.

Jelen tanulmányban igyekszünk feltárni a helyi televíziózás szempontjából ezen átmeneti időszak lehetőségeit és problémáit. Felvetjük a digitális átállással kapcsolatos eldöntendő kérdéseket, és javaslatot is megfogalmazunk egy lehetséges új médiaszabályozásban követendő, kizárólag a helyi televíziózásra vonatkozó megoldásra, amelynek révén az átállás lebonyolítható és a helyi televíziózás egészséges fejlődése ebben az átmeneti szakaszban is biztosítható.

² 1996. évi I. törvény a rádiózásról és a televíziózásról.

1. A helyi és körzeti televíziók Magyarországon

Az ORTT nyilvántartásából megállapítható, hogy 2009 szeptemberében a vezetékes műsorszolgáltatók száma 479 volt és ezek összesen 540 műsorszolgáltatást jelentettek be. Emellett 46 helyi TV-műsorszolgáltató 48 televízióműsort szolgáltatott műsorszóró adón keresztül. Emellett 479 vezetékes műsorszolgáltató összesen 540 televíziós műsorszolgáltatást nyújt. Körzeti műsorszolgáltatás sem műsorszórással, sem vezetékes műsorterjesztéssel nincs a nyilvántartásban. Műholdas terjesztésű műsorszolgáltatások között 11 darab található körzeti besorolásban, de ez a besorolás nem a valós vételkörzetet tükrözi, hiszen a műholdas sugárzás tényleges vételközrete nagyobb, mint az ország egész területe. Nem érdektelen itt felhívni a figyelmet arra, hogy Magyarországon tényleges körzeti televízió-műsorszolgáltatás eddig nem alakult ki (itt eltekintünk a Magyar Televízió körzeti stúdióinak műsoraitól, mert általában nem saját terjesztő rendszerrel működnek, hanem azokat az országos műsorok terjesztésében résztvevő adókon keresztül sugározzák ki).

A bejelentett vezetékes helyi műsorszolgáltatók és műsorszolgáltatások száma rendkívül magas. Tudott dolog azonban, hogy e műsorszolgáltatások jelentős hányada valójában nem tölt be igazi műsorszolgáltatói szerepet. Ezek egy része a műsorterjesztő-szolgáltatás információs csatornájaként működik, másik része pedig valódi, szerkesztett audiovizuális tartalom helyett csupán képűtség jellegű szolgáltatást nyújt. Vannak olyanok is, amelyek tevékenysége sokkal inkább hasonlít egy televíziós szakköréhez, mintsem valamiféle szolgáltatáshoz.

Sajnos a nyilvántartások nem alkalmasak annak megállapítására, hogy a bejelentett műsorszolgáltatások közül amelyek tekinthetők aktív, tényleges televíziós szolgáltatásnak. A helyi televíziózás piacát és az azt „csinálók”, abban tevékenykedők személyének többségét ismerők az *aktív helyi televízió-szolgáltatások* számát 100-120-ra becsülik, s ebben benne van a 48 sugárzással terjesztett műsorszolgáltatás is.

Érdeemes idézni egy, az AKTI kiadásában megjelent tanulmányból:³

Ma Magyarországon elképesztő mennyiségű helyi televíziót tart nyilván az Országos Rádió és Televízió Testület: több mint ötszáz vezetékes műsorszolgáltató, és csaknem ötven földfelszíni sugárzású helyi televízió van a médiahatósághoz hivatalosan bejelentve. A sugárzó televíziók száma nagyjából fedi is a folyamatosan működő televíziókét, azonban a vezetékes műsorszolgáltatók tekintetében fontos megjegyezni, hogy azok túlnyomó többsége nem funkcionál igazán televízióként. Talán nem is kellene hívni őket, hiszen javarészüket csak képűságot sugároz, vagy még azt sem, csak egyszerű információs csatornaként működik. Ilyenek például azok, a kábelszolgáltatók által fenntartott csatornák, ahol a nap 24 órájában az adott csatorna promócióit, vagy a szolgáltató csatornakiosztását, ügyfélszolgálati rendjét lehet olvasni. Akad közöttük olyan, bejelentett műsorszolgáltató, amely semmilyen műsorszolgáltatást nem végez, átmenetileg, vagy tartósan. Megint sokan vannak azok, amelyek esetében a műsorszolgáltatás állandó megnevezése más és más, ám annak tartalma ugyanaz. Vagyis több településen mondjuk ugyanaz a képűség látható. A becslések szerint az igazi televízióként működő, vagyis saját szerkesztett műsort adó helyi műsorszolgáltatók száma úgy 180-200 körül lehet, s ebben természetesen már benne vannak a nagy, huszonnégy órában sugárzó helyi televíziók csakúgy, mint a heti két órát adó kis falutévék.

Az AKTI kiadásában megjelent a *Helyi televíziózás és a digitalizáció* című tanulmány⁴ vételkörzet szerint négy csoportra osztotta a helyi televíziókat:

³ Kúnez Szabolcs: *Gondolatok a helyi televíziózásról. Avagy helyben-bajban fűrésztve?* AKTI Füzetek 25. szám.

⁴ Kereszneyi János: *A helyi televíziózás és a digitalizáció.* AKTI füzetek. 15 szám.

- falutévék, települési tévék (szinte kizárólag kábeles tévék, amelyek általában heti 1 adásnappal rendelkeznek, a többi képűtség, amely általában inkább információ, mint kereskedelmi tartalmú; többnyire 1-2 fős stábbal félállásban vagy megbízási szerződéssel működnek; költségvetésük évi 0,3-4 M Ft);
- kisvárosi televíziók (többnyire kábeles tévék, heti 2-5 adásnapon, a helyi hírmagazinokon felül további tematikus magazinokat tűznek műsorra; stábjuk általában 5-10 fő hivatásos és kb. ugyanannyi eseti bedolgozó; költségvetésük évi 5-25 M Ft; általában stúdió élő adásra alkalmasak, esetenként készítenek is ilyet);
- megyeszékhelyi televíziók (kábeles és sugárzó tévék egyaránt találhatóak közöttük, a megyeszékhelyi tévék napi hírműsort sugároznak – néhány kisvárosi tévé is –, és emellett magazinok is készülnek; rendszeresen sugároznak élő adást stúdióból vagy kitelepülve; többnyire élőben közvetítik az önkormányzati üléseket; stábjuk általában 15-35 fő hivatásos és 15-20 fő bedolgozó);
- nagyvárosi televíziók (napi rendszeres híradással, esetleg naponta többször is, helyi magazinokkal, 24 órás műsorfolyammal üzemelő televíziók; stábjuk meghaladja az 50 főt és további 20-30 bedolgozóval lehet számolni; működésük szervezett, iparszerű, vételkörzetük lakossága 250-300. 000 fő).

Megjegyzendő, hogy az itt szereplő összegek 2004. évi adatok.⁵

A tulajdonlás szempontjából az alábbi kategóriák jellemzőek:

- önkormányzati alapítású helyi TV-k:
 - nagyvárosi önkormányzati alapítású TV-k;
 - kisebb, önkormányzati alapítású TV-k;
- kábelszolgáltató által létrehozott helyi TV:
 - önkormányzattal szerződött, kábelszolgáltató által létrehozott helyi TV;
 - önkormányzattal nem szerződött, kábelszolgáltató által létrehozott helyi TV;
- egyéni vagy csoport ambíció alapján működő helyi TV.

1.1 A helyi és körzeti televíziók mai vételkörzete

Kétségtelen, hogy Magyarországon a helyi és körzeti televíziók alakulása jórészt a műszaki lehetőségek és korlátok mentén történt. A sugárzó helyi televíziók vételkörzetét nem okvetlenül a műsorszolgáltatás optimális célterülete, hanem a rendelkezésre bocsátható frekvencia sugárzási korlátai szabták meg. A kábeles terjesztésű helyi televíziók esetében hasonlóképpen a kiépített terjesztési lehetőségek formálták a vételkörzetet, ami sokszor nem esik egybe a műsorszolgáltatás céljának megfelelő célterülettel. Hasonló okok szerepelhetnek a tényleges körzeti televíziózás elmaradásában is. Nagyobb körzetek besugárzására az analóg műsorszórásban nem áll rendelkezésre megfelelő frekvenciakészlet, az egyéb terjesztő rendszereken pedig meglehetősen költséges megoldással lehetett volna csak nagyobb és a célnak megfelelő földrajzi területet lefedő vételkörzetet biztosítani. Ennek egyik oka az, hogy az ideális körzethatárokon belül általában nem egyetlen összefüggő kábelhálózat működik, s a több, kisebb kábelhálózathoz a televíziójel eljuttatása pedig bonyolult feladat lett volna. Mindemellett a körzeti televíziózás elmaradását az is indokolhatja talán, hogy néhány idegenforgalmi körzet kivételével igény sem nagyon jelentkezett a körzeti televízióra, bizonyára azért sem, mert Magyarországon a lakosság körében egyelőre

⁵ A Helyi Televíziók Országos Egyesületében 2009. november 28-án Szerencsés János által tartott előadásban szerepelt, hogy „A helyi televíziók éves szinten 60-200 millió Ft közötti összegből gazdálkodnak.”

kevés jele van bármiféle körzeti összetartozásnak, ami egyébként indokolhatná a körzeti műsorszolgáltatást. Jelenleg a műsorszórással terjesztett helyi televíziók ellátási területe ritkán terjed túl jelentősen a működési település határain, sőt a nagyvárosi helyi televíziók esetében egyes esetekben (főként Budapesten) azt gyakran el sem érik.

A nagy kiterjedésű, korszerű, nagy kapacitású kábeltévé-hálózatokon azonban egyes helyi televízió-szolgáltatások (főként a kábelszolgáltató által működtetettek) a teljes kábelhálózat ellátási területén elérhetők. Ez oda vezethet, hogy ezek a szolgáltatások veszíthetnek a helyi jellegükből és sokkal inkább körzeti típusúvá válnak. Ez önmagában nem jelentene problémát, csakhogy ezek a műsorszolgáltatások általában nem vállalják fel a nagy vételkörzet településeinek rájuk vonatkozó tartalommal való ellátását, hanem tartalomszolgáltatás szempontjából megmaradnak a kábelhálózat fejállomásának otthont adó település helyi televíziójának. Emellett csökkentik a kisebb helyi televíziók esélyét arra, hogy a működésüknek megfelelő célterületen a kábelszolgáltató terjessze a műsorukat.

1.2 A helyi televízió-műsorszolgáltatás ésszerű célterülete

Könnyen belátható, hogy a helyi televízió működésének stabilitását gazdasági és társadalmi vonatkozásban is az biztosíthatja, ha azt a maximális célterületet és a maximális lakosságot elérve tudja tenni, ami a műsorszolgáltatás jellege szerinti összetartozás szempontjából jelentőséggel bír, és amely még nem készíti a helyi műsorszolgáltatási jelleg feladására. Magyarországon a *kistérségek* határait húzták meg olyan szempontok szerint, amelyek a gazdasági, a közlekedési, a kulturális egység-tartozást igyekeznek követni. Jelenleg a kistérség nem jelent közigazgatási szerepkört, de határozott törekvés van arra, hogy a közigazgatás olcsóbbá tétele és a hatékonyságnövelése érdekében közigazgatási egységgé is váljon. Ennek jelenlegi hiánya a kistérségi televízió finanszírozásában nehézséget jelenthet akkor, ha jelentős változás ezen a téren nem következik be. Ugyanakkor ha valamiféle állami finanszírozás létrejönne, az egyaránt segítené a helyi televíziók fennmaradásában és kistérségivé alakulásában, továbbá a kistérségi közigazgatási rendszer megvalósulásában illetve elfogadottságában.

A Helyi Televíziók Országos Egyesületével folytatott egyeztetés során az derült ki, hogy szinte minden tényleges működést mutató helyi televízió törekszik a kistérségi vételkörzet elérésére. Némely megyeszékhelyi városi televízió pedig az internetes honlapján nem rejti véka alá azon ambícióját, hogy megyéjének televíziója szeretne lenni. Ezek között megyei önkormányzat alapítású televízió is van és olyan is, amelyet legalább megyei méretű műsorterjesztő működtet.

A műsorszolgáltatások célterületét háromféleként értelmezhetjük:

- technikailag ellátott célterület az a terület, amelynek minden pontjában az adott műsorszolgáltatás a szokásos feltételekkel igénybe vehető;
- a forrásbegyűjtési célterület az a terület, ahonnan a működési források remélhetők, ez a potenciális hirdetőket, a támogató önkormányzatokat, a szponzorokat foglalja magában;
- a tartalomszolgáltatás célterülete kétszintű:
 - az a terület, ahol azok élnek, akiről szól a tartalom, ahol a tárgyalt kulturális, sport, egészségügyi stb. szolgáltatások működnek⁶,
 - az a terület, ahol a tartalomszolgáltatásra igényt tartók élnek.

⁶ Ezek egyik kombinációjára jó példa egy nagyvárosi televízió, ahol a műsortartalom döntően a városi híreket, eseményeket, információkat, embereket, intézményeket érinti, de ami egyúttal érdekli a nagyváros vonzáskörzetében lakókat is, mert a munkahelyük, az iskolájuk a nagyvárosban van, ott közlekednek, és mindenféle szolgáltatást ott vesznek igénybe. Ellenkező kombináció lehet például egy kistérségi televízió, amelyik a kistérség minden településének eseményeivel, gondjaival, kultúrájával stb. foglalkozik, és ezt a tartalmat az egész kistérség részére szolgáltatja.

2. A helyi televíziók lehetőségei a digitális átálláskor és azután

2011 végén a tervek szerint megszűnik mindennemű analóg televízió-műsorszórás. Ennek következtében a helyi televíziók analóg sugárzása sem folytatható tovább. Legkésőbb ettől kezdve a helyi televíziók műsorának terjesztésére elvben az alábbi lehetőségek létezhetnek:

- o kábeltelevízió analóg vagy digitális csomagjai,
- o IPTV szolgáltatás,
- o digitális műsorszórás,
- o mobiltelevízió szolgáltatás,
- o szélessávú adathálózaton (vezetékes, vezeték nélküli) WEB TV szolgáltatás,
- o MMDS (mikrohullámú digitális média elosztó szolgáltatás, pl. Antenna Digital),
- o műholdas műsorelosztás.

A helyi televíziózásnál Magyarország kiterjedése következtében az utóbbi aligha jöhet szóba ésszerű megoldásként, valamint az MMDS magyarországi elterjedése sem várható a budapesti rendszeren túlra.

Ezért reálisan az első öt lehetőséggel kell komolyan számolni. Vegyük akkor sorra ezeket a megoldásokat.

2.1 Kábeltelevízió-hálózatok szerepe a helyi televízió terjesztésében

Jelenleg is a helyi televíziók többségének a terjesztése kábelhálózatok útján történik. (A nyilvántartásban 539 vezetékes terjesztésű műsorszolgáltatás szerepel, ezen túl a műsorszórás útján terjesztett 48 műsorszolgáltatás jelentős hányada kábelhálózaton is megjelenik.) A hatályos Rttv. kötelezi a kábelszolgáltatókat arra, hogy a helyi televíziók műsorát továbbítsák a hálózatukon, és van megkötés a Dtv-ben is a digitális átviteli rendszerekre is.⁷ Ennek mikéntjére vonatkozóan azonban még számos tisztázni való maradt.⁸

Ahogy a kábelhálózatok egyre nagyobbakká válnak, és egyetlen fejállomásról nagy területet és sok települést átfogó kábelhálózatok működnek, a helyi televíziók vételkörzete és valódi célterülete nem feltétlenül esik egybe. Sok helyen hiányzik a csak az adott településen vagy településeken helyi televízióknak számító műsor jeleinek kábelbe való betáplálását biztosító megoldás, ugyanakkor a fejállomást befogadó település helyi televíziója vagy a kábelhálózat által működtetett műsorszolgáltatás vételkörzete gyakran kiterjed az egész kábelhálózatra. Ez oda vezethet, hogy a műsorszolgáltató igyekszik kihasználni az ebben rejlő lehetőségeket, és ezzel elveszítheti eredeti helyi jellegét.

A korszerű kábelhálózatoknál, akár analóg, akár digitális átviteli csomagról van szó, a törvényben előírt átviteli kötelezettség vagy szerződési kényszer tényleges teljesítéséhez meg kell oldani a helyi műsorok egyes települések elosztóhálózatába történő beinjektálását a többi településtől elkülönített módon.

A kábelhálózatokban az analóg-digitális átállás nincs határidőhöz kötve, annak ütemezése a szolgáltató üzleti érdekeinek alávetett módon történik. Van vagy lesz olyan átmeneti állapot,

⁷ A Dtv. 25. §-ban: „A műsorterjesztőt – teljes kapacitásának legalább tíz százalékáig, de legfeljebb három műsorszolgáltatóig – a helyi műsorszolgáltatók szerződéses ajánlatára – különös tekintettel a helyi közműsor-szolgáltatóra vagy helyi nem nyereségérdekelte műsorszolgáltatóra – szerződéskötési kötelezettség terheli.”

⁸ Lásd AKTI stratégiai anyaga: 1.2. Helyi és körzeti televíziózás a digitális korban.

amikor ugyanabban a kábelhálózatban analóg és digitális szolgáltatást egyaránt kínálnak. Miután a helyi televíziók műsorát a célterületen minden előfizetőhöz el kell juttatni, ez az átmeneti időszakban azt jelenti, hogy az analóg és a digitális műsorcsomagokban egyaránt helyet kellene kapnia a helyi műsornak. A legtöbb esetben ugyanis a digitális csomag előfizetője az analóg csomagra vonatkozó előfizetését már nem tartja fenn. (Egyes szolgáltatók egyelőre külön díj nélkül is lehetővé teszik a digitális csomagok előfizetőinek az analóg csomaghoz való hozzáférést.)

2.2 IPTV

Az IPTV műsorterjesztési platform esetében a helyi műsorszolgáltatás terjesztésére vonatkozóan elvi akadályok nincsenek. Gyakorlati gondot jelenthet a műsorjelnek az IPTV szolgáltató szerveréhez való eljuttatása és az IPTV szolgáltatónak a helyi műsor célterületén kívüli előfizetőknek az e műsorhoz való hozzáféréseinek letiltása.

2.3 Földfelszíni műsorszórás

Bár a digitalizálás során fellépő problémák nem mindegyike előrelátható (pl. a szomszédos országok lépései és azok ütemezése), az NHH-ban úgy látják, hogy eljött az idő a helyi és körzeti műsorszolgáltatások részére a digitális műsorszórási lehetőségek műsorterjesztők részére történő pályáztatására, már csak azért is, mert erre kötelezi őket a jogszabály. A pályáztatás előkészítéséhez az NHH tájékoztatást adott ki és a potenciális érintettek részére meghallgatást szervezett (2009. november 10-én). Ennek célja az volt, hogy a pályázati kiírás összeállításához megismerjék az érintettek elképzeléseit, preferenciáit.

A kiadott tájékoztatás⁹ általános leírást adott a digitális átállás menetéről és jelenlegi helyzetéről, a helyi és körzeti televízió digitális átállásának kényszeréről és lehetőségeiről. Maga a meghallgatás meglepően visszhang nélküli volt, látható volt, hogy az érintettek nem látják át a lehetőségeket és az egyes megoldások következményeit. A hozzászólások többsége kérdés volt, amit a rendezők azzal hátrítottak el, hogy a meghallgatás célja az érintettek kívánságainak megismerése, tehát nem kérdéseket, hanem javaslatokat várnak. Több médiapolitikai területet érintő kérdés merült fel, ám ezek is megválaszolatlanok maradtak azzal, hogy az NHH nem illetékes ezekben.

Lényegében az tükröződött, hogy nem jó a sorrend. Először is tisztázni kellene a helyi és körzeti televíziózás szabályait, feladatköreit, finanszírozási, támogatási körülményeit és csak azután tudnának az érdekeltek egyéni döntéseket hozni a terjesztési lehetőségek közötti választást illetően. Az NHH jelen lévő képviselői ezzel nem is szálltak vitába, de arra hivatkoztak, hogy ezekben a kérdésekben nem rendelkeznek beleszólási lehetőséggel, viszont a digitális átállás sürgető kényszer és őket a jogszabály kötelezi a pályáztatás előkészítésére.

Úgy látjuk, hogy a Dtv-ben meghatározott modell – amely szerint a digitális műsorszórási lehetőségeket műsorterjesztő és kiegészítő szolgáltatásokat nyújtani szándékozó vállalkozások számára pályáztatják, akik azután az általuk kiválasztott műsorszolgáltatók műsorait „csomagolják” és terjesztik – jelenleg idegen a kialakult helyzetben. Nem alakultak még ki azok a kiegészítő digitális és egyéb hírközlési szolgáltatások, amelyek a digitális műsorszóró rendszereken a műsorjelek átvitele mellett nyújthatóak, így ezekre még igények sem igen keletkeztek. Emiatt most a műsorszóró-rendszer kiépítését gyakorlatilag csak a

⁹ Hátteranyag a helyi és körzeti vételkörzetű földfelszíni digitális televíziós műsorszórók pályáztatásához kapcsolódó előzetes meghallgatáshoz, NHH. 2009. október 22.

műsorszolgáltatók igénylik. Egy adott helyen a helyi műsorszóró szolgáltatás igénybe vételére most egy vagy legfeljebb két műsorszolgáltató tarthat igényt, s az egyéb szolgáltatások piaca sem alakult még ki. Ilyen körülmények között szinte biztos, hogy a helyi műsorszórási lehetőségekre kiírt pályázaton a legtöbb helyen maguk a helyi műsorszolgáltatók indulnának csak. Ez pedig – bár formailag tökéletesen eltérő – leképezi az eredeti rendszert, amikor is a műsorszórási lehetőségek a műsorszolgáltatóhoz kötődnek.

A helyi műsorszolgáltatók többsége viszont nincs felkészülve különböző hírközlési szolgáltatások kialakítására és nyújtására. Az analóg körülmények között a saját műsorukat sugárzó televízió-adó üzemeltetését el tudták végezni, azzal különösebb teendőjük nem volt. Most meglehetősen tanácstalanok, hogy mit kezdjenek a digitális műsorszórás egyéb szolgáltatási lehetőségeivel.

Kezdetől fogva az volt a véleményük, hogy a mai sugárzó helyi televíziók számára a digitális átállás végéig az analóg sugárzási lehetőségek fenntarthatóak, néhány esetben azonban előfordulhat, hogy ehhez csatornacsere szükséges. Ez rossz esetben problémát jelenthet úgy a műsorszóró adó, mint a vevőhelyek tekintetében, mert az adó-antenna módosítása, a teljesítmény változtatása lehet szükséges az adónál, és a vevőantennánál is lehetnek kisebb-nagyobb problémák. Emellett ilyen esetben a lakosság felkészítése a változtatásra költséges kampányt igényelhet – tehát az ilyen átállás gyakran vezet nézővesztéshez.

Jelenleg a digitális átállásra vonatkozó szabályozásban nincs intézkedés a helyi televíziók digitális átállítására. Ez nagymértékű bizonytalanságot jelent számukra. Az NHH a pályázat elkészítéséhez készített tájékoztatásban és a meghallgatáson is úgy nyilatkozott, hogy a helyi televíziók esetében az átmeneti időre vonatkozó simulcast sugárzásra nincs lehetőség. Ezt a meghallgatáson megismételték annak ellenére, hogy az egyik résztvevő megfontolandó javaslatot tett arra, hogy az átállási szakaszban legyen lehetőség időben eltolva egyszer analóg, azután digitális sugárzással leadni a műsort, ahol erre a műsorterv lehetőséget ad. Ez megfelelő koordinációval pedig valószínűleg sok esetben megoldható lenne.

2.4 A helyi és körzeti televízió-műsorszolgáltatások digitális műsorszórással történő terjesztésének lehetőségek alternatívái

Miután a műsorszórás digitális átállása az országban nem egyszerre történik, ott ahol az országos műsorok analóg műsorszórásának leállása bekövetkezik, a helyi műsor terjesztését is célszerű attól az időponttól kezdve már nem analóg műsorszórással folytatni. Várható ugyanis, hogy a digitális vételre berendezkedett néző már ettől kezdve nem kívánja váltogatni a vételi módot, s különben is az analóg műsorszórás 2011 után már semmi szín alatt nem tartható fenn.

Éppen ezért nem volna helyes a helyi televíziók digitális átállítását – és főként annak megtervezését – a digitális átállás végére hagyni, helyette most indokolt kialakítani az átállás koncepcióját és kidolgozni a megoldási lehetőségeket.

Besugárzási lehetőségek

Egyedi digitális műsorszóró adó

Bár konkrét, részletes tervezés még nem történt, az NHH szakértőinek az a véleménye, hogy a ma analóg módon sugárzó helyi televíziók számára – lényegében a mai ellátási területük megváltozása nélkül – a digitális átálláshoz a jelenlegi frekvencián, néhány esetben más frekvencián a digitális sugárzás feltételei biztosíthatóak. Digitális esetben egy frekvencián nem csupán egy műsor továbbítható, de valószínűleg ennek kihasználására ritkán kerülne sor. Viszont ilyen körülmények között választható olyan robosztus modulációs mód, amellyel a

jelenleginél nagyobb vételkörzet is elérhető, illetve egyes esetekben tetőantenna nélküli vételi feltételek is biztosíthatók. Ez utóbbi lehetőség vonzóvá teheti ezt a megoldást és alkalmas arra, hogy maga a műsorszolgáltató üzemeltesse az ilyen adót.

„Mini-Multiplex” megoldás

Az előző megoldásnak egy variánsa lenne az, amikor az egy településen, kistérségben vagy más körülfatárolt nem nagy területen fennálló összes helyi sugárzási igényt összegyűjtve, egy multiplexbe foglalva egyetlen optimálisan kiválasztott telephelyről történne a helyi sugárzás. Ez a frekvenciák jobb kihasználásához vezet, azonban azzal jár, hogy a multiplexbe foglalt műsorszolgáltatások mindegyikének azonos az ellátott területe. Valószínű, hogy ilyen – de nem nagy közös ellátandó területet kiszolgáló – „Mini-Multiplexek” számára lehet majd találni koordinálható frekvenciát. Szabályozatlan viszont, hogy miként kerül kiválasztásra a több műsorszolgáltató műsorát magában foglaló multiplex operátora és milyen jogok és kötelezettségek vonatkoznak rá. Ennek a kérdéskörnek a megoldása jelenleg az NHH-ra vár, azaz hogy a helyi és a körzeti digitális műsorszórásai lehetőségek pályázatához készítenő pályázati kiírásban ezeket meghatározza.

Mint más helyen indokoljuk, valószínű, hogy az ilyen „Mini-Multiplexek” optimális ellátandó területe a kistérségeket kell, hogy magába foglalja, vagy legalább is legyen arra lehetőség, hogy ilyen módon egész kistérségek elláthatók legyenek. Miután a kistérségek földrajzi kiterjedése nagyon változó (legnagyobb átmérőjük – hozzávetőleges vizsgálatunk szerint – 10-75 km között változik), biztosra vehető, hogy e kistérségek jelentős része számára a „Mini-Multiplex” módszer nem járható, mivel a szükséges teljesítménnyel való sugárzáshoz alkalmas frekvencia nem koordinálható, vagy csak olyan sok adóval működő SF hálózattal való megoldást lehetne választani, amely különösen költséges lenne.

Az egyfrekvenciás szinkronhálózat (SF) esetében az egy adóval ellátható területen kívül további területek kapcsolhatók a vételkörzetbe úgy, hogy további adók ugyanazon a frekvencián működnek. Az ilyen működés alapfeltétele, hogy az adás vivőfrekvenciája, a modulációja és az átvitt multiplex-jel teljesen azonos legyen mindegyik adó számára. Ez igen szigorú követelmény, amit csak költséges frekvenciavezérlő (általában a GPS szolgáltatás atomóra jeleinek felhasználásával működő) rendszerrel és a multiplex-jel időzítés helyes átvitelével lehet kielégíteni. Ezért ez a megoldás nem olcsó, így korlátokat szabhat a helyi televíziós alkalmazások esetén. Ha azonban nem lehet a célterület ellátására alkalmas jellemzőkkel használható frekvenciát találni, ezzel a hálózattípussal az egyenként kis teljesítményű adók SF-hálózatban szervezve el tudják látni a kívánt területet.

Az előbbi megoldások egyik fogyatékosága, hogy kevés esetben biztosítható, hogy a vételi helyek többsége számára a helyi műsort sugárzó adó ugyanabból az irányból sugározzon, mint ahonnan számukra az országos műsorokat továbbító adók. Ha ez a feltétel nem teljesül, akkor nem biztos, hogy az országos műsorok vétele számára felállított antenna a helyi műsor vételére is alkalmas. Ez pedig komoly hátrányt jelentene, mert két antenna beszerzése, felszerelése, a venni kívánt műsor váltásakor az antenna átkapcsolásának megoldásával járó nehézségek már sokak számára a helyi műsor vételéről való lemondást eredményezhetné. Enyhülne ez a gond, ha olyan adási jellemzőkkel lehetne a helyi műsorokat kisugározni, amelyek mellett szobaantenna használata is elegendő a helyi műsorok vételéhez. Kicsi azonban a valószínűsége annak, hogy az egyébként tetőantennás vételi modellre tervezett országos frekvenciaterv mellett találni lehessen ilyen kedvező sugárzási jellemzőket biztosító frekvenciákat a helyi adások részére.

Az országos digitális adóhálózatok egy vagy több multiplexének felhasználása helyi és körzeti televízió műsorok terjesztésére olyan módon, hogy a hálózat egyes adóinál az általa besugárzott terület számára szolgáltató helyi műsorokat iktatják be a multiplexbe.

A nagyobb területű kistérségek számára szóba kerülhetne a még nem pályáztatott, de az analóg leállítás után már használhatónak gondolt – a 2006-os genfi tervben szereplő – frekvenciákkal működő 6., 7. és 8. multiplex használata. A „digitális hozadék” felhasználására vonatkozó európai vélemények tükrében azonban ma már több mint valószínű, hogy ezek a még nem pályáztatott multiplexek már nem lesznek műsorszórásra használhatók. Erre a célra csak az az 5 multiplex áll rendelkezésre, amelyet pályázaton elnyert jogosultsága révén az Antenna Hungária (AH) hasznosíthat.

Az AH által elnyert multiplexek teljes feltöltésének módja nem ismert, de elképzelhető, hogy abban lenne hely egy kistérségi ellátású helyi rendszer számára. Erre a célra egy multiplex kapacitásának felére, kétharmadára lenne szükség, ha feltételeznénk, hogy minden kistérség igényt tartana egy saját helyi (kistérségi) televízió-műsorszolgáltatásra. Ahhoz, hogy mindegyik kistérségi műsor csak a saját kistérségében legyen vehető, hogy a műsor valóban megmaradjon kistérséginek, feltételes hozzáférési rendszer használatára lenne szükség (miután az adók ellátott körzete több kistérséget is magában foglalna). Ilyen megoldásnál természetesen már nincs lehetőség arra, hogy az egyes helyi televíziók maguk saját eszközökkel sugározzák a műsorukat. Itt az AH mint multiplex szolgáltató igénybevétele szükséges. Ez a tény valószínűleg növeli a sugárzás költségeit. Viszont ez a megoldás tudná garantálni azt, hogy a nézők a helyi műsort ugyanazzal a vevőantennával tudják venni, amellyel az országos műsorokat is fogják.

Miután az országos multiplexekre kiírt pályázatban az ilyen megoldás kialakítása nem volt rögzített feltétel, ennek a megoldásnak a gyakorlati megvalósíthatósága az országos multiplexek üzemeltetőjének egyetértése vagy szabályozással történő rákényszerítése esetén áll csak fenn. Ilyen megoldást az Egyesült Királyságban alkalmaznak a digitális helyi televíziózás területén, és ez a megoldás nincs kizárva a szomszédos Ausztria most zajló pályáztatásánál sem. Az ilyen megoldásnál azonban a helyi műsorokkal ellátott terület azonos lesz az országos műsorok ezen adó által ellátott területével, és ez várhatóan nagyobb, mint a helyi televízió eredeti célterülete.

Ennek a megoldásnak előnye, hogy nincs szükség saját adótelephely és adó létesítésére, nincs eltérés az országos műsorok jelei és a helyi műsor jeleinek beérkezési irányát tekintve, ezért a helyi televízió vétele érdekében nincs szükség külön eszközökre az egyébként az országos műsorokat a földfelszíni műsorszóráson keresztül felhasználó nézőknél, egyszerűbb az alábbiakban említett SI-EPG probléma megoldása. Hátránya viszont ennek a megoldásnak a függőség az országos multiplex üzemeltetőtől, az esetleg ebből is eredő magasabb üzemeltetési költség, a vételkörzetnek a rugalmatlansága az igényekhez való illesztés szempontjából, a helyi műsor jelének az országos adóhálózat adótelephelyéhez való szállításának szükségessége és annak költsége.

Az SI-EPG probléma

A digitális televízió-műsorterjesztés egyik legnagyobb pozitívuma, hogy az elektronikus műsorkalauz rendszeren (EPG) keresztül leegyszerűsíti a sok választási lehetőség közötti eligazodást, és megkönnyíti a tudatos műsorválasztást. Többféle EPG létezik, de még a legegyszerűbb is képes arra, hogy az adott platformon az adott pillanatban az egyes műsorcsatornákon futó műsorzámok megnevezését és az azt követő műsorzám címét és kezdési időpontját feltüntesse, így a néző előre el tudja határozni, hogy mikor kíván átkapcsolni egy másik csatornára. Hogy ez valóban így történjék, szükség van arra, hogy minden multiplex szolgáltatás információs adattáblázata (SI táblázat) tartalmazza az összes multiplex műsorcsatornáinak ilyen adatait. Így bármelyik multiplex bármelyik csatornáját is nézi éppen a fogyasztó, mindig képes tájékozódni az összes többi multiplex és műsorcsatornái jelenlegi és következő műsoráról, és magát az átkapcsolást is közvetlenül a kiválasztott adat megjelölésével tudja kezdeményezni a

távírányító segítségével. Ha a helyi televíziót vivő multiplex nem tartalmazza az SI adattáblázatában az összes többi műsor ilyen adatait, akkor sem a más műsorra való átkapcsolás tudatos megtervezése, sem a kapcsolás egyszerű módja nem lehetséges (hagyományos csatornaváltás lehetséges, de az egyes készülékeknél nem zökkenőmentes, és például a gyors visszakapcsolás is nehézkes). Ha pedig az országos multiplexek SI táblázatában nem szerepelnek a helyi televíziók adatai, akkor az országos műsoroikról helyi műsorra való váltásnál jelentkeznek ezek a fogyatékoságok.

Ahhoz tehát, hogy a digitális terjesztés e nagy előnyét ki lehessen használni, az szükséges, hogy a helyi televízió-műsorszolgáltatást végző multiplex SI táblázatában szerepeljenek az országos multiplexek műsorainak azonosító adatai is és fordítva, az országos (és az adott helyen vehető egyéb helyi és körzeti televízióműsorok) multiplexeinek SI táblája tartalmazza a helyi műsor azonosító adatait is. Ennek a problémának a megoldása nem könnyű és költséges is, illetve más és más megoldást igényel a fentebb ismertetett három helyi műsorszórási modell esetén.

Egyszerűbb a megoldás a harmadik változatnál, amelynél a helyi műsört az országos multiplexek helyi műsorok számára fenntartott adatfolyamába inzertálják az országos adóhálózat helyi vételkörzetnek megfelelő adójánál. Ilyenkor ugyanis az országos multiplexek SI táblázatait a teljes adóhálózat központi kiinduló pontjában töltik fel adatokkal, és amennyiben ott rendelkezésre állnak a helyi televíziókra vonatkozó adatok, azok az összes multiplex SI táblázatában elhelyezhetők. (Az SI táblázat korlátozott kapacitása miatt azonban az adatokat egyszerűsíteni kell, például úgy, hogy az összes vagy néhány csoportba szervezett műsorszolgáltatás-csoportok azonos csoportba tartozó tagjai számára egyforma, általános műsor-menetrendet kell meghatározni és attól egyedileg eltérni nem lehet.) Ebben az esetben tehát a helyi televízióknak meg kell állapodniuk ilyen egységes műsorrendben és műsorrelnevezésekben, s ezek dinamikus változtatására nincs lehetőség.

Az egyedi adóval működő vagy a „Mini-Multiplex” elnevezésű megoldásnál bonyolultabb a helyzet. Egyrészt itt is gondoskodni kell egy közös, uniform általános műsorrendről, amelynek adatait az országos multiplexekbe az országos multiplexek üzemeltetője az összes országos multiplex SI táblázatába be tud helyezni, másrészt a „Mini-Multiplex” üzemeltetőjének a saját multiplex SI táblázatában szerepeltetnie kell az összes, ott vehető országos multiplex műsorainak adatait, ugyanolyan módon, ahogyan azt bármelyik országos multiplex tartalmazza. Ezt úgy lehet megoldani, hogy az országos multiplexek vételére egy vevőkészüléket és dekódolót kell üzembe állítani, és a vett SI táblázatot ki kell egészíteni a helyi multiplex adataival, majd ezt a kiegészített SI táblázatot kell a helyi multiplex SI táblájaként használni.

A magasabb szintű (a nem csupán az SI adattáblában szereplő információkkal működő) EPG rendszerekben a helyi televíziókról is részletesebb és aktuálisabb, dinamikusan változtatható műsorrend is elhelyezhető, ott azonban probléma lehet az EPG-szolgáltató és a sok helyi televízió közötti aktuális adatcsere megszervezése és eszközigényeinek biztosítása. Itt felmerülhet egy, a helyi televíziók és az EPG-szolgáltató között működő „EPG Clearing House” felállítás, amely az EPG-szolgáltató felé nagysebességű adatkapcsolatban áll, a csatlakozott helyi televíziók felé pedig az igényekhez alkalmazkodó információs kapcsolattal rendelkezik.

2.5 Mobiltelevízióval történő terjesztés

Nagyobb városok helyi televízió műsorának terjesztésére – főként másodlagos terjesztésként – szóba jöhet a mobiltelevíziós műsorterjesztés. Kisebb városok és falvak esetében a műszaki és a lehetséges üzleti modell valószínűleg annyira eltérő, hogy ilyen megoldás ott járhatatlannak tűnik.

2.6 A világhálón történő műsorterjesztés lehetősége

A világon mindenhol gyorsan terjed a világhálón történő audiovizuális tartalomterjesztés, beleértve a nemlineáris, letöltés jellegű tartalomterjesztést és az azonosidejű, lineáris műsortovábbítást. Az adatátviteli kapacitás illetve sebesség általános növekedése következtében az ilyen átvitel egyre használhatóbbá válik, és terjed a weben továbbított tartalmak televízióképernyőn keresztüli felhasználása. Már ma is több hazai helyi TV elérhetővé teszi a műsorát a weben, akár bizonyos műsorszámok letölthető formában való közreadásával, vagy egyes TV-k a teljes műsorfolyam „stream”-ként történő továbbításával. Ez a megoldás gyorsan tökéletesedik, és hamarosan egyenértékűvé fog válni az egyéb terjesztési eljárásokkal. A vevőkészülék, illetve a set-top-box fejlesztések egyik követelménye ma az, hogy a kiválasztott platform mellett (pl. földfelszíni műsorszórás, vagy műholdas műsorvétel, kábeltévé, illetve IPTV) a készülék alkalmas legyen az internethez csatlakozni és ezen keresztül az ott terjesztett tartalmakat a képernyőn megjeleníteni.

Hazánkban a szélessávú csatlakozással rendelkező háztartások száma 2009 október végén 1,724 millió,¹⁰ ami az összes háztartások mintegy felét teszi ki. Az internethasználat azonban ritkán terjed ki a háztartások minden tagjára, az inkább a fiatalabb generáció tagjaira, a képzetlenebb családtagokra jellemző. Emiatt jelenleg még a csak web alapú terjesztéssel működő helyi televíziók nézettsége eleve erősen korlátozott lenne. Ráadásul a szélessávú csatlakozással rendelkező háztartások jelentős hányadában az igénybe vett csatlakozás adatsebessége nem éri el a valóban jó minőségű televízióátvitelhez szükséges értéket. Ugyanakkor szinte ez az egyetlen lehetőség helyi tartalom olyan nézőkhöz való eljuttatására, akik a sokcsatornás televízió-hozzáférést műholdas műsorelosztó szolgáltatás igénybevételével biztosítják maguknak. A műholdas rendszer az ellátandó terület méretétől független magas költségei miatt helyi televíziózásra gyakorlatilag nem alkalmas, a műholdas rendszer előfizetői pedig általában – csak a helyi televízió miatt – digitális földfelszíni vételre nem szívesen rendezkednek be. Az előrejelzések szerint viszont a műholdas set-top-boxok már a közeljövőben internetes csatlakozással fognak rendelkezni, és alkalmasak lesznek az interneten terjesztett műsorok vételére vagy tartalmak letöltésére és a televíziókészülék képernyőjén való megjelenítésére.

A fentiek miatt jelenleg az internetes televízió-terjesztés egyelőre csak kiegészítő terjesztési szerepet tud betölteni, azonban nincs messze az az idő, amikor talán a helyi televíziózás optimális közegét fogja jelenteni. Korlátolatlan vételkörzete miatt nemcsak helyi, hanem már most is éppen az olyan közösségek saját televíziójának alapját képezi, ahol a közösség tagjai nem határolhatók be valamely kisebb vagy nagyobb földrajzi régióba.

¹⁰ <http://nhh.hu/?id=hir&cid=9672> Az adat a vezetékes szélessávú csatlakozásokra vonatkozik.

3. A televíziózás átalakulása

A televíziózás átalakulóban van. Ez összefügg a digitalizálással, az infokommunikáció fejlődésével és az ebből következő sokféle audiovizuális tartalomterjesztési lehetőséggel, az internet térnyerésével. A televíziózáson belül a helyi televíziózás sem marad ki a változásokból, sőt az általános és hosszabb átalakulási folyamatba beágyazva megjelenik egy különösen sürgető speciális probléma, mégpedig az, hogy az eddigi szinte kizárólagos és együttesen nagy penetrációt biztosító terjesztési platformjai az analóg kábeltelevízió és az analóg földfelszíni műsorszórás rövid idő alatt megszűnik. A helyettük megjelenő új terjesztési módok mind digitálisak, és várhatóan egyedül egyikük sem lesz alkalmas minden érintett háztartás számára a helyi televízióhoz való hozzáférést biztosítani.

A háztartások többsége a jövőben a sokcsatornás televíziózáshoz való hozzáféréshez valószínűleg egyetlen platform szolgáltatásának igénybevételére rendezkedik be (jelenlegi választék: kábel, műhold, IPTV, földfelszíni műsorszórás), és egyes platformoknál több is alkalmas a helyi televízió műsorszolgáltatás terjesztésére, de a műholdas műsorelosztás ez alól kivétel. A helyi televízió műholdas platformon történő terjesztése – különösen, hogy ilyen módon a potenciális közönségnek csak egy része volna elérhető – Magyarországon gazdaságilag nem reális megoldás. A műholdas platform igénybevételi aránya növekszik, miután általában kedvező a szolgáltatás/előfizetői díj aránya. A többi platform használható helyi televíziózásra, de az érintett teljes lakosság eléréséhez még ha a helyi televízió az összes ilyen platformra párhuzamosan fel is kerülne, akkor sem teljes a megoldás, mert a műholdas platform használati kimaradnak a vételi lehetőségéből.

Ha feltételezzük, hogy sikerül digitális műsorszórás révén megfelelő ellátottságot biztosítani, remény van arra, hogy a műholdas platform előfizetőinek egy része hajlandó a helyi televízió műsora kedvéért földfelszíni digitális vétel érdekében a szükséges eszközöket beszerezni (antenna, DTT set-top-box vagy alkalmas digitális tunerrel ellátott televíziókészülék.¹¹) De erre csak akkor van reális esély, ha a földfelszíni platform olyan – szabadon hozzáférhető – vonzó műsorokkal is szolgál, amelyek a műholdas platformon nem, vagy csak magasabb díjért érhetőek el. És még ekkor is csak abban az esetben várható, hogy a helyi televízió vételére az állampolgárok vállalkoznak, ha ahhoz nem kell az országos csatornákétól eltérő, külön antennát (és természetesen más set-top-boxot) használni.

A jelenleg forgalomban lévő vagy megvásárolható televízió-vevőkészülékek alapszolgáltatásként képesek földfelszíni analóg műsorszórás vételére. Egyes készülékek rendelkeznek digitális vételre alkalmas tunerrel, ezek nagyobb része a digitális televíziót régebben bevezetett országokban használt DVB-T MPEG2 dekóderrel, kisebb részük a nálunk bevezetett DVB-T MPEG4 rendszerű adás vételéhez szükséges dekóderrel, ami már közvetlenül alkalmas a magyarországi szabad hozzáférésű digitális televízió vételére. A nem ebbe az utóbbi kategóriába tartozó készülékek a digitális adást csak megfelelő set-top-box közbeiktatásával tudják venni. Ma még nyitott kérdés, hogy a távolabbi jövőben a földfelszíni televízió-műsorszórást továbbra is olyan egyetemleges alapszolgáltatásnak tekintik-e majd, amelyre minden televíziókészüléknek alkalmasnak kell lennie, ezáltal érdemelve ki a TV-vevőkészülék elnevezést (ellenkező esetben inkább csak monitorról beszélhetnénk). Vannak olyan nézetek, amelyek szerint a földfelszíni műsorszórás csak éppen egyike a műsorterjesztési platformoknak és ilyen kiemelt szerepe nincs. E felfogás következtében elképzelhető, hogy a jövőben az egyes vevőkészülék-típusok kifejezetten a választott

¹¹ Feltételezhető, hogy 10-15 év múlva a televíziókészülékek többsége eleve alkalmas a földfelszíni digitális műsorszórás vételére, ez azonban most még egyáltalán nincs így.

műsorterjesztő platformnak megfelelő tunerrel és dekóderrel rendelhetők vagy választhatók. Jelenleg a trend nem ez, hanem minden televízióvevő fel van szerelve valamilyen földfelszíni műsorszórás vételér alkalmas tunerrel.

A fogyasztóknak ennél sokkal nagyobb szabadságot adna az a megoldás, amelynél a jövő televíziókészüléke minden műsorterjesztő platformhoz való csatlakozásra alkalmas kivitelben volna kapható, megadva ezzel a készülék élettartama alatti későbbi platformválasztás lehetőségét, illetve az egyidejűleg több platformhoz való hozzáférés műszaki feltételeit. Az ilyen törekvések ellen hat viszont a velejáró nyilvánvalóan nagyobb költségen túl az, hogy a különböző szolgáltatók előszeretettel használnak a platformtípusokon belül is eltérő hardver- és szoftver-megoldásokat, hogy előfizetőiket magukhoz láncolják. Gyakran az az érv is felmerül, hogy így nehezzé vagy lehetetlenné válik újabb és újabb technológián alapuló újszerű szolgáltatások fejlesztése. Így tehát kicsi az esély arra, hogy olyan televíziókészülékeket lehessen forgalomba hozni, amelyek minden platformhoz és minden szolgáltatáshoz egyformán kapcsolódni tudnának.

A jelen tanulmány írásakor annak látjuk a jeleit, hogy a jövőben – a jelenlegi megoldáshoz hasonlóan – minden televíziókészülék alkalmas lesz az adott országban működő, szabad hozzáférésű digitális műsorszórás vételére, emellett esetleg egyes készülékek egy vagy több másik platformhoz való közvetlen csatlakozásra is, valamint – mint alább kifejítjük – a szélessávú hálózatokon keresztül elérhető audiovizuális tartalmak kezelésére és megjelenítésére.¹²

Nyitott kérdés, hogy a ma csak a kábelhálózaton terjesztett helyi televíziók számára a jövőbeni digitális kábelhálózatok elegendő helyi nézőt fognak-e elérni, vagy az életképesség fenntartása és a helyi közszolgálati feladatok ellátása megköveteli-e, hogy a terjesztés más platformokon is történjék.

A tartalomfogyasztási szokások elemzése mutatja, hogy a lakosság jelentős hányada már ma is részben az interneten jut hozzá a hírekhez, az aktuális témájú videókhöz, sőt még a filmekhez is. Különösen igaz ez a helyi tartalmakra ott, ahol helyi portálok működnek, amelyeket pl. a helyi televízió vagy a helyi sajtó működtet. Ez a fajta tartalomfogyasztás elsősorban a számítógép-használat terén jártas fiatalabb generációra jellemző, és az általánossá válását ma még jobbára az akadályozza, hogy számítástechnikai felhasználói ismeretekre és számítógép-használatra, illetve szélessávú internet-szolgáltatás igénybevételére van hozzá szükség. Ráadásul a számítógép általában a lakásoknak nem azon a helyén van elhelyezve, ahol a kényelmes televíziózás feltételei biztosítottak. Már ma is azonban vannak olyanok, akik a számítógépüket a televíziókészülékükkel is össze tudják kötni, és annak a nagyobb képernyőjén televíziószzerűen képesek az interneten letöltött tartalmakat lejátszani. Ez a laikusok részére ma még nem megoldott. Ugyanakkor a televíziókészülék-fejlesztés rövidtávú célul tűzte ki, hogy minden TV-vevő vagy set-top-box a legalább egy televízió-platformhoz való csatlakozásra való alkalmasság mellett szélessávú internetkapcsolatot is tudjon fogadni, és azon keresztül lineáris vagy nemlineáris audiovizuális tartalmakat is képernyőre tudjon vinni.

A lineáris televízió jó minőségű továbbítása a világhálón általában még nem megfelelő, de az igény alapján letöltött tartalmak esetében a minőség és a megbízhatóság már kielégíti az igényeket (ezeknél a letöltés akadozása, késlekedése nem zavaró, van idő a letöltés végeredményének kivárására). A szélessávú internet-szolgáltatások gyors sáv szélesség növekedése és a tömörítési eljárások fejlődése következtében azonban a weben történő lineáris televízió-műsorterjesztés néhány éven belül versenyképes műsorterjesztő platformnak

¹² Ilyen készülékek a hazai kereskedelemben már ma is kaphatók: a DVB-T MPEG4 típusú földfelszíni adások vételére alkalmas tuner mellett DCB-C (digitális kábel) csatlakozásra alkalmas tunerrel is rendelkeznek, emellett szélessávú internet fogadására is képesek.

lesz tekinthető. Ezen a szabad és a fizetős műsorhozzáférés a többi műsorterjesztő platformhoz hasonlóan megoldott kérdés.

Valószínű, hogy amikor a fent leírt lehetőség általánossá válik (megítélésünk szerint ez hozzávetőleg 5 éven belül észrevehető arányban működni fog, de a háztartásokban általánossá válásához úgy 15 évre van szükség), a különböző tartalomtípusok a hozzájuk legjobban illeszkedő terjesztési módot választják majd. Nagyon valószínű, hogy a helyi televíziózás, pontosabban a helyi tartalomszolgáltatás részére döntően a webes terjesztés lesz az optimális, bár a nagyvárosi tartalomszolgáltatás, ahol elképzelhető, hogy hosszabb saját gyártású vagy vásárolt – „televíziószerűbb” – műsorok közreadása is jelentős arányban megtalálható, a többi terjesztési platformot is igénybe veszi majd. Valószínűleg a nagyvárosi televízió földfelszíni műsorszóró és kábeles terjesztése megmarad, de a kisebb helyi televíziók valódi közege az internet lesz, és azon keresztül szinte mindenkit el tud érni. Ezzel együtt új szempontként jelentkezik a földrajzi korlátok eltűnése, és egyelőre tisztázatlan, hogy ez milyen hatással lesz a helyi műsorszolgáltatásra. Az viszont előre látható, hogy a helyi tartalomszolgáltatásban a lineáris és a nemlineáris tartalomszolgáltatásnak egyaránt szerepe van, és csak együtt fogják tudni a helyi tartalomszolgáltatás misszióját megfelelően teljesíteni. Az internet révén a hozzáférés hely szerinti korlátozásának eltűnése viszont egészséges megoldást kínál az olyan közösségi televíziózás számára, amelynél a célközönségre nem a hely szerinti elhelyezkedés, hanem a közös érdeklődés jellemző.

Számolni kell azzal is, hogy az írott sajtó is abba az irányba fejlődik, hogy a nyomtatott kiadás mellett internetes portál létesítésével teljesíti ki a szolgáltatását. Ezzel (a videóklippek és nagyszámú kép közreadásával) gazdagítani tudja a tájékoztatást, és főként fokozni tudja a reagáló képességét a napi események vonatkozásában, egyúttal kiváló lehetőséget teremt a háttér-információk elérhetővé tételében. A helyi televízióknak fel kell készülniük arra, hogy abban a jövőben, amikor a helyi műsorszolgáltatás alapvetően internetes terjesztésű és karakterű lesz, a helyi sajtó a mainál erősebb versenytársként fog fellépni (feltéve, ha megéri ezt az időszakot).

Az a helyzet tehát, hogy ismerjük nagyjából a helyi televíziózás jelen helyzetét, struktúráját, terjesztési módját, és határozott elképzelésünk van a leírtak szerint a tartalomszolgáltatási módnak és „műfajnak” a távolabbi jövőjéről. Ugyanakkor kevés elképzelés ismert a részben kényszer hatására meginduló átalakulási folyamat első középtávú (3-5 éves) szakaszáról.

4. A közeljövő helyi televíziója

4.1 A helyi televíziók társadalmi szerepe

Akármilyen szándékkal is alapítanak egy helyi televíziót, az tartósan nem képes nézőket vonzani, hacsak olyan tartalmat nem tud bemutatni, amely a lakosság számára hasznos, s amelyet más televízió nem nyújt. Nyilvánvaló, hogy látványos szórakoztató műsorszámok, nemzetközi sportesemények közvetítése stb. terén a helyi televízió nem képes versenyezni sem az országos közszolgálati, sem a nagy kereskedelmi televíziókkal. Egyedül a helyi információ, a helyi kultúra, a sport az a terület, ahol éppen a helyi média képes mindenki másnál gyorsabb, részletesebb, autentikusabb beszámolót adni.

A mai, egyre globalizálódó világban a helyi média az, amely a leginkább képes betölteni azt a feladatot, hogy a helyi környezet iránti lakossági érdeklődést kielégítse, hírekkel, információval szolgáljon e téren. A helyi média nagy szerepet vállalhat a környezet megismertetésében, s hogy a helyi társadalmi folyamatok a közérdeklődés fókuszába kerülhessenek. Ez a leginkább alkalmas közeg arra, hogy az események helyi vonatkozásaira, a térségi összefüggésekre ráirányítsa a figyelmet, kialakítsa és erősítse a térségi tudatosság és összetartozás érzését a lakosságban, egyúttal növelje a közéletben való részvételnek lehetőségeit, és arra készítetést sugalljon. A helyi televízió közel tud kerülni az emberekhez, ki tudja vívni a lakosság bizalmát, hiszen az alaptalan vagy hamis információk hamar kiderülnek és számon kérhetők, már csak azért is, mert a helyi média szereplői és „csinálói” a lakosság körében élnek, és a közönség számára hús-vér, megszólítható emberek. A helyi média a helyi demokráciát erősíti akkor, amikor az önkormányzati döntések körülményeit, hátterét a nyilvánosság számára bemutatja. Ugyanakkor elősegíteni képes a társadalmi integrációt a társadalmi problémák nyílt bemutatásával és sokoldalú meg tárgyalásával.

Szórakoztatás területén magyarországi méretekben még a nagyvárosi helyi televíziók sem képesek hatékonyan versenyre kelni az országos kereskedelmi és közszolgálati televíziókkal, éppen ezért ezt meg sem kísérlik, ugyanakkor sikeresek lehetnek a helyi kultúra terjesztésében, fejlődésének segítésében, a helyi sport bemutatásában és népszerűsítésében, az egészséges életmód támogatásában, továbbá részt vállalhatnak az oktatási és ismeretterjesztő, valamint nevelési feladatokban.

A helyi televízióknak fontos szerepet kell betöltenie a helyi társadalmi, politikai események, a kulturális és sport teljesítmények archiválásában, elősegítve ezzel a későbbi helytörténeti kutatások megbízható információ-ellátását. A helyi történésekről, eredményekről szóló híradásoknak az országos televíziók számára történő eljuttatása éppen a helyi televíziók gyorsasága és helyismerete miatt jelent magasabb szintű tájékoztatást az ország lakosságának és segítheti a nemzeti integrációt. Ezzel és minden más jó minőségű tartalommal a helyi televíziók országos viszonylatban is képesek értéket teremteni. A tapasztalatok szerint a helyi televíziók jelentős funkciót látnak el a televíziós szakemberek gyakorlati képzése területén is.

A helyi televízió nem versenytársa az összes többi televízióknak. Azokhoz képest nem helyettesítő, hanem kiegészítő pozíciót foglal el. A lakosság megnézi a helyi televízióban megjelenő helyi híreket, aktuális beszámolókat, vitákat, a számára érdekesebb műsorszámokat, majd átkapcsol az országos csatornák valamelyikére. Jellemző, hogy a helyi televíziót az emberek rendszeresen este hét és fél nyolc között nézik.

A ténylegesen televízióként működő helyi televízió szolgáltatásának jelentős hányadában a helyi önkormányzat tájékoztatási, oktatási, kulturális és egyéb feladataiban vállal szerepet, és lehetővé teszi a lakosság bevonását a közéletbe. Ugyanakkor a nagyvárosi, a megyeszékhelyi

vagy más központi szerepet játszó települések helyi televíziója – ha a vételkörzete ezt megengedi – az információs szolgáltatást nemcsak a település lakosságának, hanem a település vonzáskörzetében élőknek is nyújtja.

Ezek a képességek és korlátok oda vezetnek, hogy a helyi televíziók alapvetően és elsősorban az általában közszolgáltatónak tekintett feladatokat látják el. Ennek ellenére a hatályos médiatörvény a helyi televíziókat (a meg nem nevezett) kereskedelmi kategóriába sorolja, legfeljebb a közműsor-szolgáltató körbe juthatnak be bizonyos többlet-kötelezettségek fennállása, illetve vállalása esetén. Pedig közszolgálati szerepük vetekszik az országos közszolgálati műsorszolgáltatókéval, noha feladatuk természetesen azokétól eltérő.

Ebből következően médiapolitikai állásfoglalás lenne szükséges a helyi elektronikus média közszolgálati szerepének meghatározására és közszolgálati státuszának megállapítására. Ezzel összhangban indokolt kialakítani a helyi televíziózás közpénzekből történő támogatásának rendszerét és mértékét.

Természetesen mindez csak azokra a helyi televíziókra vonatkozna, amelyek a felsorolt közszolgálati feladatokat ténylegesen és megfelelő minőségben ellátják, és semmiképpen nem vonatkozik azokra, amelyek inkább csak „hobby-tevékenységet” végeznek, a műsorterjesztő promóciós céljait, érdekeit szolgálják, vagy kizárólag kereskedelmi célból működnek. Az ilyen műsorszolgáltatások léte a legkevésbé sem kifogásolható, ha az előírt bejelentkezést megteszik a médiatörvénybe ütköző tartalmakat nem továbbítják és műsorterjesztési lehetőséget tudnak szerezni maguknak. Ugyanakkor az ilyen televíziós szolgáltatás bármiféle állami támogatása nem indokolt.

A *közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió* egyik ismérve, hogy a terjesztés útján ellátott területe megegyezik a közszolgálati tartalommal kiszolgált lakosság lakó- és munkahelyét magában foglaló területtel. Ezért a helyi közszolgálati feladatot ellátó televízió legkisebb vételkörzete a település, nagyváros esetén esetleg a városi kerület. Tipikus vételkörzet típus lehet a kistérségi, a nagyváros-vonzáskörzet és a tájegység. A lényeg az előbbi bekezdésben vázolt feltétel. Úgy gondoljuk, hogy nem találhatók érvek arra, hogy különbséget tegyünk a helyi és a körzeti vételkörzet kategóriák között. Ezt támasztja alá az a tény, hogy a jelenleg sincs egyetlen valódi körzeti televízió sem, tehát Magyarország földrajzi méreteit tekintve nyugodtan helyinek tekinthető minden olyan televízió, amelynek tényleges vételkörzete nem éri el azt a területet-mértéket, amelyben a lakosság fele él.

4.2 A helyi televíziók szerepkörének megfelelő finanszírozás lehetőségei, a függetlenség biztosítása vagy fenntartása

Jelenleg a jelentős mértékben és időtartamban friss, saját tartalmakat szolgáltató helyi televízió vagy önkormányzati alapítású vagy szerződéses alapon jelentős mértékben önkormányzati finanszírozású. Ez érthető, hiszen ezek a televíziók javarészt az önkormányzatok feladatkörébe tartozó területeken tevékenykednek, és az önkormányzati célok megvalósítását segítik elő. Ez a finanszírozási forma az önkormányzatok lehetőségeinek korlátozottsága és instabilitása miatt bizonytalan, másrészt magában hordozza az önkormányzati többségtől való potenciális függőséget, esetleg csak annak gyanúját, ami szintén káros a hitelesség fenntartása szempontjából. A Műsorszolgáltatási Alap korábban jelentősnek mondható, pályázati úton elnyerhető támogatást nyújtott a helyi televízió-műsorszolgáltatóknak is, főként hír- és magazinműsorok készítésére, illetve a szükséges technikai eszközök beszerzésére. Erre az évre (2009) összességében ez a támogatás kb. 270 millió Ft-ra zsugorodott, s gyakorlatilag megszűnően van.

Amennyiben elfogadjuk, hogy a helyi televízió képes és (a leginkább) alkalmasabb a helyi közszolgálati feladatok teljesítésére, akkor meg kell találni azt a finanszírozási formát, amely

arányos a közszolgálati feladatvállalással és az ugyanilyen feladatokat ellátó országos közszolgálati műsorszolgáltatások támogatásával.

Ugyanakkor az is kimondható, hogy közpénzek felhasználása csak olyan közcélú műsorszolgáltatási feladatok támogatására, finanszírozására fordítható, amelyek teljesítése társadalmi és/vagy azzal megbízott professzionális felügyelet általi ellenőrzés alatt áll. A közpénzek felhasználásával történő közszolgálati feladatvégzés eredményessége és hitelessége bizonyos működési szabályok betartását is igényli. Ezért azt javasoljuk, hogy szabályozás keretében jöjjön létre a helyi televízió-műsorszolgáltatások területén egy „közszolgálati feladatokat ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás” elnevezésű műsorszolgáltatási kategória, illetve minősítés. Az e minősítést használni kívánó műsorszolgáltatásnak vállalnia kell az ORTT által lefektetendő, erre vonatkozó ún. *helyi közszolgálati szabályzatban* előírt feltételeket. A minősítés az ORTT-nél történő bejelentés és ekként történő nyilvántartásba vétel útján volna megszerezhető. A minősítés kizárólag a bejelentett és pontosan körülírt vételkörzetre vonatkozik. A bejelentéssel a műsorszolgáltató a bejelentett műsorszolgáltatása számára kötelezőnek ismeri el és vállalja a *helyi közszolgálati szabályzatban* előírtak szerinti működést, és a szabályzat megsértése esetén az azzal járó szankciók elfogadását. Közpénzből nyújtott rendszeres támogatást csak a „közszolgálati feladatokat ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás” minősítéssel rendelkező helyi műsorszolgáltatás fogadhat el. Ez a korlátozás nem vonatkozik a közintézmények által kereskedelmi alapon megrendelt reklámok, illetve műsorszámok ellenértékére, valamint az ORTT-től és az önkormányzatoktól eltérő, más állami szervek által meghirdetett pályázatokon elnyert egyszeri támogatásokra.

A helyi közszolgálati szabályzat előírná, hogy az ilyen minősítéssel rendelkező műsorszolgáltatásnak objektívnak és pártatlannak kell lennie, teljesítenie kell az ellátott lakosság létszámától függő módon meghatározott, kötelező és választható közszolgálati tartalom-mennyiségi kvótákat. A műsorszolgáltatásnak internetes honlapot kell fenntartania, azon nyilvánosságra kell hoznia a „közszolgálati feladatokat ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás” minősítését, hozzáférhetővé kell tennie a helyi közszolgálati szabályzat szövegét, valamint minden olyan szerződését és megállapodását, amely közpénz felhasználásával-fogadásával kapcsolatos. A honlapon fórum-szolgáltatást kell működtetni, amelyen keresztül a közönség véleményt mondhat a közszolgálati tevékenységgel és a közpénzek felhasználásával kapcsolatban. A fórum tartalmát archiválni és mindenki számára elérhetővé kell tenni. A helyi közszolgálati tartalom – legalább írott szöveggé váló – archiválását meg kell oldani és lehetőleg a honlapon keresztül elérhetővé kell tenni. (Ez utóbbi megoldás a 6000 háztartásnál kisebb ellátottságú műsorszolgáltatások esetében valószínűleg túlzottan nagy terhet jelentene.)

A minősítés feltételeinek betartását az ORTT-nek kell ellenőriznie monitoring szolgálata útján, értelemszerűen kidolgozva az ennek megfelelő ellenőrzés módszert.

Ez a minősítési rendszer a hozzátartozó követelményeken keresztül és a megfelelő ellenőrzés útján elősegítheti egy, a jövőben megvalósuló közpénzből történő támogatás és finanszírozás célszerű felhasználásának gyakorlatát.

Az egyik elképzelhető modell az lehetne, amelyben az országos közszolgálati műsorszolgáltatókkal közszolgálati szerződés keretében támogatást nyújtó központi szerv¹³ hasonló közszolgálati szerződéseket kötne az azt vállaló helyi televíziókkal, mint amilyeneket az országos közszolgálati televíziókkal kötne konkrét műsortartalmak készítésére és műsorba állítására. Az ilyen szerződés egyúttal alkalmat ad arra, hogy az állam külön elvárásokat rögzítsen az egész műsorszolgáltatással (pl. objektivitás, pártatlanság, kiegyensúlyozottság, gyerekműsorok, kulturális műsorok stb.) kapcsolatban. Bár jelenleg nem áll rendelkezésre a

¹³ Ld. a legutolsóként nyilvánosságra hozott médiatörvény-tervezetben szereplő Közszolgálati Tanácsot.

működő helyi televíziók gazdasági helyzetéről megfelelő részletességű elemzés, az általános vélemény az, hogy éves viszonylatban kb. 3 Mrd Ft központi támogatás lenne szükséges (elegendő) a helyi műsorszolgáltatási rendszer megerősítésére. A normatív támogatás aligha javasolható, hiszen az nem kapcsolódik a konkrét feladatokhoz, így nem igazán „szalonképes” támogatási forma. Ugyanakkor ha összevetjük a helyi televíziók és az országos közszolgálati televíziók feladatait, a közszolgálat támogatására fordított és fordítandó összes keretből egy 3 Mrd Ft-os tétel kiszakítása nem tekinthető indokolatlannak.

A finanszírozásban a központi támogatás fentiek szerinti megjelenése mellett az önkormányzati részfinanszírozás is fenntartható, hiszen az önkormányzatok számára a helyi média szükséges közeg az önkormányzati célokra való társadalmi mozgósítás, a közigazgatási információ terjesztése, a közéleti, a közpolitikai aktivitás fenntartása érdekében. Arra azonban szükség van, hogy a helyi televízió függetlensége ne kerüljön emiatt veszélybe. Távlati szabályozási feladat lehet annak biztosítása, hogy az önkormányzati alapítású helyi televízió vezetőinek megválasztása és leváltása csak az önkormányzat 2/3-os minősített többségi szavazatával legyen lehetséges.

Mindemellett szükség van a közszolgálati szerződésben foglaltak teljesítésének (beleértve a teljes műsorszolgáltatásra vonatkozóan az e szerződésekben kikötött feltételeket is) ellenőrzésére, ami történhet rendszeres ellenőrzések útján is, de elegendő lehet ezt az ellenőrzést a követelmények nyilvánosságra hozása mellett az esetleges bejelentések, panaszok mentén végzett vizsgálatok útján teljesíteni.

Ennek feltétele, hogy a szerződések (az önkormányzattal kötött és az állami támogatásra vonatkozó is) nyilvánosak legyenek. Ezért szükséges kötelezni a helyi közszolgálati tevékenységet folytató televíziókat, hogy honlapjukon elérhetővé tegyék ezeket a szerződéseket. Emellett az is elfogadhatatlan, hogy közszolgálati műsorszámok arra alkalmas részét úgy archiválják, hogy mind a közönség, mind az ellenőrzés a honlapon keresztül elérhesse. A honlapokon működtetett fórumokon keresztül a lakosság is észrevételeket tehetne a közszolgálati tevékenységgel kapcsolatban. Az ilyen módon megjelenő vélemények ráirányíthatják a monitoring figyelmét a szerződés szerinti teljesítés konkrét ellenőrzésének szükségességére.

A támogatási rendszer egy másik variánsa szerint az egyes helyi televízió-műsorszolgáltatóknak a költségvetés ugyanakkora éves támogatást nyújt, mint amennyit az önkormányzat juttat a meghatározott feladatokat tartalmazó szerződés keretében. Ezzel egyidejűleg minden közpénzt elfogadó műsorszolgáltatóra vonatkozóan bizonyos követelmények lépnek életbe, amelyeket az ún. helyi közszolgálati szabályzat tartalmazna, és lényege az objektív tájékoztatás, a pártatlanság és a kiegyensúlyozottság.

A helyi közszolgálati feladatot ellátó televíziók állami támogatása a feladathoz illeszkedő terjesztési lehetőség kialakításának költségeihez való pénzbeli hozzájárulás lehetne – ebben is az elismert költségek 60-80%-a erejéig, ám ehhez szükséges lenne a Dtv. olyan módosítása, amelynek eredményeként a vezetékes műsorterjesztő a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorát az országos közszolgálati műsorszolgáltatásokéval azonos feltételekkel továbbítja a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió nyilvántartás szerinti vételkörzetében.

Az érintett területen működő vezetékes műsorterjesztőnek a helyi közszolgálati feladatot ellátó műsorszolgáltató kérésére kötelező ajánlatot kell adnia a műsorszolgáltatásnak a nyilvántartás szerinti vételkörzetében való terjesztéshez szükséges hálózatkiállítás/-átalakítás költségeire vonatkozóan. A reális lehetőségek és a társadalmi hasznosság mérlegelése alapján azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni bizonyos méret-korlátokat, amely alatt a közpénzek felhasználásával történő hálózat-átalakítás indokolhatatlanul gazdaságtalan lenne – ez a határ az 5-10.000 háztartást magában foglaló település-méretnél lehet. A példaként javasolt szabályozásban a 3000 ténylegesen elért, azaz a terjesztő rendszerben előfizető háztartást tekintettük határértéknek.

4.3 A helyi televízió terjesztése az átmeneti időszakban

A helyi televízió eddig analóg műsorszórás és kábeltévé útján került terjesztésre. A távolabbi jövőben jellemző lesz a szélessávú interneten történő terjesztés, de ennek jelenleg még nincsen meg az összes feltétele. A szélessávú internet csatlakozások számának örvendetes növekedése ellenére ma még alacsony a televíziózáshoz szükséges valóban szélessávú¹⁴ előfizetések száma, elenyésző az olyan vevőeszközök aránya, amelyeknél az interneten érkező tartalom közvetlenül a televízió képernyőjén jeleníthető meg, és ahol nincs szükség számítógépes ismeretekre. Ugyanakkor az analóg műsorszórás két éven belül leáll, a kábeltévé-hálózatokban is megindul a digitális eljárások bevezetése és ezzel együtt jelentősen megváltozik a szolgáltatási csomagok elrendezése. A különféle műsorterjesztési platformok párhuzamos működése azt hozza magával, hogy a helyi televízióknak nem elég egyetlen terjesztő platformra feljutni, hanem a lakosság nagyobb részéhez való eljutás érdekében szükség van csaknem minden platform általi terjesztésre. Erre irányuló speciális szabályozás hiányában azonban a platformüzemeltetők általában nincsenek arra ösztönözve, hogy csatornakínálatukban a helyi televízió szerepeljen.

Különösen a közszolgálati feladatokat hatékonyan ellátó helyi televíziók terjesztő platformokra való feljuttatásához fűződik erős társadalmi érdek. A műholdas terjesztés ebből a szempontból nem alkalmas közeg, az IPTV szolgáltatás pedig – különösen rurál környezetben – egyelőre kevés háztartás hozzáférést tudja csak biztosítani, ezért a helyi televíziók terjesztésének hatékony eszköze még továbbra is műsorszórás és a kábeltévé. Ezekre a műsorterjesztési platformokra azonban a jelenleg érvényes szabályozás nem teremt olyan körülményeket, amelyek kedvezőek lennének e platformokon a helyi televíziók számára.

A helyi televíziók terjesztéséhez fűződő társadalmi érdek érvényesítésére a következő három eszköz állhat az állam rendelkezésére.

Szabályozási eszköz: a digitális átállást és a digitális műsorterjesztést szabályozó törvény (Dtv.) alkalmas lehetett volna arra, hogy megfelelő feltételeket teremtsen a helyi televíziók lakossági hozzáféréseinek hatékony biztosítására. Ezzel szemben ez a törvény csak annyit mondott ki, hogy amennyiben a terjesztő rendszer külön helyi szolgáltatási területet kiszolgáló részekből áll, akkor szerződési kötelezettség terheli a terjesztőt a helyi műsorszolgáltatással szemben. De nem intézkedik a törvény arról, hogy amennyiben ilyen a rendszere, akkor azt ilyenként meg is kell tartani, illetve a hálózatot úgy kell fejleszteni, hogy ilyen lehetőség létrejöhessen, vagy akár kifejezetten előírná, hogy a terjesztő-rendszert ilyenre kell átalakítani. A legnagyobb baj nem az, hogy ezeket nem mondta ki a törvény, hanem az, hogy valamit kimondott, ami nem jó.

Amennyiben valaki a Dtv. előírásainak megfelelően fejlesztette a hálózatát, egy új, ezt a szabályozási hibát kijavítani szándékozó jogszabály-módosítás esetén joggal jelenthetne be kártérítési igényt a feleslegessé vált fejlesztési költségei és az új szabályozás miatt szükségessé váló beruházások költségeivel kapcsolatban. Ez a helyzet éppen elég ok arra, hogy a szabályozási eszköz csak támogatással vagy kompenzációval együtt használható.

Közpolitikai eszköz: a téma szempontjából a digitális országos műsorszórási lehetőségek pályázatátása lehetett volna az a közpolitikainak nevezhető eszköz, amellyel megteremthetők lettek volna a megfelelő feltételek a helyi televíziózás műsorszórással történő terjesztéséhez. Ha gondolt volna rá valaki, akkor elő lehetett volna írni, hogy a nyertes megkapja az 5 országos multiplexet, de ennek fejében egy multiplexet úgy kell kialakítani, hogy az alkalmas legyen az egyes adóknál a helyi műsorok jeleinek beiktatására, és ezen a multiplexen szerződési kötelezettség áll fenn a helyi televíziók továbbítására. Ez elmaradt, így ma van egy

¹⁴ Televíziószérű, túl gyakori leállításokat már nem eredményező videóátvitelhez 3-5 Mb/s os átviteli sávszélesség szükséges.

nyertes, akit azonban semmiféle jogi kötelezettség nem terhel az egyébként csak az ő rendszerén jól megoldható terjesztési feladat ellátására. Erre a helyzetre is igaz, hogy ilyesmi a nyertest most kötelezni legfeljebb a költségek átvállalása mellett lehetséges.

Támogatáspolitikai eszköz: a javaslat arra irányul, hogy az új szabályozás kötelezze a műsorterjesztőket, hogy – bizonyos mérethatárt meghaladó ellátottságot megcélzó – helyi közszolgálati feladatot ellátó minősítésű, terjesztési támogatásra pályázó műsorszolgáltató kérésére tegyenek kötelező ajánlatot a helyi műsorszolgáltatásnak a vételkörzetébe történő terjesztéséhez szükséges hálózat-átalakításra vonatkozóan. Amennyiben a pályázat az ORTT pályázati kiírásának megfelel, az ORTT a pályázó műsorszolgáltatásnak odaítéli a hálózat szükséges átalakításának elismert költségei 60%-ának megfelelő vissza nem térítendő támogatást a Műsorszolgáltatási Alap terhére. A hiányzó 40%-ot a műsorszolgáltatónak kell pótolnia és a teljes összeget a műsorterjesztő részére kifizetnie az átalakítás költségeinek megtérítéseként. Amennyiben az ekként a műsorszolgáltatóra eső önrész meghaladná a műsorszolgáltató előző évi költségvetésének 5%-át, az önrész összege korlátozható, csökkenthető a költségvetés 5%-ra, ha ezzel a támogatási hányad nem lépi túl az átalakítási költségek 80%-át. Ez a könnyítés a kisebb helyi televíziók esetében szükségesnek látszik ahhoz, hogy az átalakítás terhei ne veszélyeztessék a fennmaradásukat. A támogatás feltétele, hogy a műsorszolgáltató legalább öt éven keresztül vállalja a közszolgálati műsorszolgáltatást és az ahhoz rendelt feltételek betartását.

Ez az összetett szabályozási-támogatási megoldás lehet képes arra, hogy a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatások műsorterjesztése a digitalizálás folyamatában is megoldást találjon.

A szabályozáshoz szükség lenne azoknak a terjesztési célterületeknek a meghatározására, amelyek kiszolgálására a műsorterjesztőknek ki kell alakítaniuk a hálózatukat. Ezek lehetnek az egyes települések, a kistérségek és akár megyei méretű vételkörzetek. Ennél nagyobb vételkörzetek már több kisebb vételkörzet egybefoglalásaként kezelendők. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy olyan helyeken, ahol nincs tényleges igény az ilyen műsorszolgáltatásra, ott a hálózat kialakítás költségei feleslegesen ne terheljék a költségvetést. Ennek megfelel az a fentebb leírt eljárást, ahol a hálózat-átalakítás vagy -kialakítás kérdése és költségei csak a tényleges igényhez kötve jelennek meg, de egyúttal maga a szabályozás jelzi, hogy az általános hálózati struktúra kialakításánál ilyen igények megjelenésére számítani kell.

A műsorszórással történő terjesztésnél hasonló a helyzet. Amennyiben a terjesztés az AH által elnyert műsorszórási lehetőségek felhasználásával történik, ott is felmerülnek többletköltségek a helyi műsor adóállomásokon történő multiplexbe iktatási lehetőségének kialakítása érdekében és a műsorjelnek az adóállomáshoz juttatása területén. Az általunk „Mini-Multiplex” megoldásnak nevezett olyan esetekben pedig, ahol a műsorszórást maga a műsorszolgáltató vagy több műsorszolgáltató konzorciuma végzi, magának a digitális adónak és a multiplex berendezésnek a létesítése jelenti a kialakítandó terjesztési lehetőségeket. E költségek 60%-ának (vagy kis költségvetésű televízió esetében maximum 80%-ának) támogatása ebben az esetben is indokolt az analóg leállítás miatt.

Műsorszórás esetében a *must carry* kötelezettség ingyenes változatának előírása semmiképpen nem indokolt, mivel a helyi műsorszórásnál a terjesztő rendszer üzemeltetési költségei szorosan kötődnek az egyes műsorcsatornák átviteléhez, míg kábeltévé esetén 40-200 műsorcsatorna átvitele történik és a rendszer fenntartásával kapcsolatos költségek legfeljebb áttételesen köthetők az egyes műsorcsatornák átviteléhez.

5. A helyi televízió számára javasolt szabályozás

5.1 A helyi televízió-műsorszolgáltatás általános szabályai

Az előzőekben vázolt helyzetben – véleményünk szerint – a helyi televízió-műsorszolgáltatásra általában a lehető legkevesebb szabályt kell ráerőltetni. A Dtv. alapján a jogosultságot egyszerű bejelentéssel meg lehet szerezni, míg a tartalmi korlátozások az Rttv.-ben már most is hatályban vannak. A műsorszolgáltatás tényleges működésének terjesztési feltételeit a műsorszolgáltató és műsorterjesztő megállapodásával lehet biztosítani. A helyi televízióknak keresnie kell egy, azt a műsorkínálatába felvenni hajlandó műsorterjesztő szolgáltatót és meg kell állapodnia vele a terjesztés feltételeiben.

Míthogy valódi körzeti műsorszolgáltatásra eddig nem alakult ki komoly igény, ám ha lenne is, nincs indok arra, hogy ez a vételkörzet kategória a helyiekétől eltérő szabályozást kapjon. Ezért javasoljuk, hogy a helyi és körzeti televízió-műsorszolgáltatási kategória kerüljön összevonásra.

A szabályzói figyelmet azokra a helyi televízió-műsorszolgáltatásokra szeretnénk fókuszálni, amelyek helyi közszolgálati funkciót töltenek be, és a vételkörzetükben az országos közszolgálati műsorszolgáltatásokéval vetekedő missziót teljesítenek. Szabályozási eszközökkel ezek számára kellene kedvező feltételeket teremteni, és főként tisztázni azokat a kérdéseket, amelyekben a szabályozatlanság miatt nehézségeik vannak a digitális átállás körülményei között a fennmaradásra leginkább megfelelő lehetőség kiválasztásában.

Az alábbiakban vázolt javaslat egyrészt egy szabályozási koncepcióból, másrészt egy pályázati rendszer felvázolásából áll, amely alkalmas lehet a helyi közszolgálati televízió-műsorszolgáltatás megteremtésére, és azoknak a digitális átállásával összefüggő terjesztési problémáinak a megoldására.

5.2 A közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás minősítés célja és feltételei

1. A közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás státusz megteremtésének az a célja, hogy elősegítse a már ma is, illetőleg a jövőben közszolgálati szerepet vállaló helyi televíziók piacon maradásának, illetve piacra lépésének az esélyeit elsősorban azzal, hogy elérhetőségük a digitális átállást követően is biztosítva legyen a kábeles és a földi műsorszórás útján történő műsorterjesztésben. A közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás státusz esetlegesen lehetőséget biztosít egy differenciált támogatási rendszer kialakítására is.
2. A közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás státusz az ezzel járó kötelezettségek vállalásával, és e ténynek az ORTT-nél való bejelentésével és a közszolgálati feladatteljesítés vételkörzetének pontosan körülírt nyilvántartásba vételével lenne megszerezhető. A bejelentésben a bejelentőnek nyilatkoznia kell, hogy nyilvántartásba rögzítendő célterületre vonatkozóan minimálisan előírt új közszolgálati tartalmakat előállítja, illetve előállíttatja, s azokat a vállalásnak megfelelően heti rendszerességgel műsorába építi, a helyi közszolgálati szabályzatban foglaltakat pedig kötelezőként elfogadja. A státusz elnyeréséhez tehát – a realitásokhoz igazodva – nem versenyen keresztül vezetne az út, hanem a minimális közszolgálati tartalmak szolgáltatásának vállalása útján.

3. Ennek megfelelően szabályozandó kérdés a vállalandó közszolgálati tartalmak körének, illetőleg a heti szinten elvárt új közszolgálati tartalmak időtartambeli minimumának meghatározása. Javasolható megoldás a törvényi felhatalmazás alapján a részletes feltételeknek az ORTT által kiadandó helyi közszolgálati szabályzatban való előírása, figyelemmel arra, hogy a szabályozás garanciális elemeket nem tartalmaz, ugyanakkor indokolt lehet a feltételrendszer rugalmas kezelése.

A helyi televíziózás kialakult jellegének megfelelően a közszolgálati tartalmakat a szabályozás szintjén indokolt két csoportra bontani: egyrészt kötelező, másrészt választható közszolgálati tartalmakra. Joggal elvárható egy helyi közszolgálati feladatot ellátó műsorszolgáltatótól, hogy kötelező tartalomként számoljon be a helyi közélet, a helyi politika híreiről, a helyi lakosságot foglalkoztató ügyekről sokoldalúan tájékoztasson, illetőleg adjon teret a helyi közérdekű információk közzétételének.

Ezért a helyi közszolgálati műsorszolgáltatóknak meghatározott időben helyi hírekre alapuló hírműsorokat, közéleti magazinokat, és információs műsorokat kötelezően kellene vállalniuk. Ezen túlmenően számos további közszolgálati tartalom is elképzelhető (helyi kulturális élet, kulturális rendezvények közvetítése, helyi verseny- és tömegsport rendezvények közvetítése, beszámoló a helyi közösségi életről stb.), azonban ezek közül a helyi sajátosságokra tekintettel indokolt a műsorszolgáltatóra bízni, hogy konkrét közszolgálati tartalmakat szolgáltat (ezek lennének a kötelezően választható közszolgálati tartalmak).

4. A szabályozásnak indokolt lenne differenciálnak lenni a vételkörzet és az előírt közszolgálati tartalom heti időtartamát illetően. Nagyobb vételkörzet esetén időtartamban nyilvánvalóan több közszolgálati tartalom várható el a műsorszolgáltatótól, figyelemmel a nagyobb témaválasztási lehetőségekre, illetőleg a feltételezhető jobb gazdasági potenciálra. Mindezek alapján az elérhető háztartások számától függően 3-4 kategóriára bontva kellene megállapítani a kötelező és a kötelezően választható közszolgálati tartalmak heti minimális időtartamát.

Lényeges kérdés, hogy a vételkörzet és a közszolgálati tartalmak helyi kötődése milyen összefüggésben van egymással. Figyelemmel arra, hogy a közszolgálati tartalommal ellátott lakosság meghatározott küszöbértéknél nagyobb létszáma esetén a közszolgálati státuszhoz két kedvezmény kapcsolódna, egyrészt a vezetőkes műsorterjesztők számára előírt továbbítási kötelezettség (*must carry*) igénybevételének joga, másrészt a műsorterjesztés műszaki feltételeinek megteremtéséhez kapcsolódó pénzügyi támogatás, indokolt, hogy a közszolgálati tartalmak a helyi műsorszolgáltató választott teljes vételkörzetére vonatkozzanak. Természetesen ez nem zárja ki, hogy támogatás és *must carry* használat nélkül a műsorszolgáltató szélesebb körben próbálja meg terjeszteni műsorát kereskedelmi alapon.

6. Szabályozási feladat¹⁵

Létre kell hozni az új helyi műsorszolgáltatás fogalmát pl. olyan televízió műsorszolgáltatás, amelynek az összes műsorterjesztő platformon együttesen megvalósított, az interneten történő terjesztés kivételével, meghatározott vételkörzete nem éri el az országos műsorszolgáltatás vételkörzetét.

¹⁵ Az itt megadottak kizárólag a jelen tanulmány logikájából következő szabályozási célt és lehetőségeket tükrözik.

Meg kell szüntetni az Rttv-ben (10) és a Dtv-ben a meglévő helyi és körzeti műsorszolgáltatás fogalmát.

Létre kell hozni a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás fogalmát pl. **közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás:** olyan helyi televízió-műsorszolgáltatás, amelyik az ORTT nyilvántartásába ilyenként jelentkezik be, és vállalja a helyi közszolgálati szabályzat szerinti működést. A közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás minősítés a bejelentésben rögzített ellátási célterületre vonatkozik.

Intézkedni kell, hogy a jelenleg meglévő helyi közműsorszolgáltatók is kérhessék a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatási minősítést az arra vonatkozó feltételek vállalása mellett. E minősítést elnyert szolgáltatás közműsorszolgáltatói státusza megszűnik.

Az Rttv. 78. § (1) módosításán keresztül **lehetővé kell tenni**, hogy a Műsorszolgáltatási Alap terhére jelenleg a közműsorszolgáltatók részére nyújtott működési támogatásra a közszolgálati feladatot ellátó helyi műsorszolgáltatást működtetők is pályázhassanak, ezzel egyidejűleg az ORTT-t pedig fel kell hatalmazni, hogy a támogatási kereteket és preferenciákat ehhez igazodóan állapítsa meg.

Módosítani vagy meg szüntetni kell a Dtv. „helyi műsorterjesztő” (15) és „körzeti műsorterjesztő” (25) fogalmát. Valószínűleg ezeknek nincs értelmük!

Módosítani kell a Dtv. „közszolgálati műsorszolgáltatás” (26) és „közszolgálati műsorszolgáltató (27) fogalmát, hogy az csak az országos közszolgáltatásra vonatkozzék.

pl. **országos közszolgálati műsorszolgáltatás:** e törvény értelmében az Rttv-ben közszolgálati műsorszolgáltatóként meghatározott műsorszolgáltató által előállított, az Rttv. 132. és 133. §-aiban meghatározott műsorszolgáltatás;

országos közszolgálati műsorszolgáltató: az Rttv-ben közszolgálati műsorszolgáltatóként meghatározott országos műsorszolgáltató.

Módosítani kell az Rttv. „műsorszolgáltatás vételkörzete” (47) fogalmát úgy, hogy az több műsorterjesztő szolgáltatás által történő terjesztés esetére is értelmezhető legyen.

pl. az a földrajzi terület, amelynek minden része legalább egy, a műsorszolgáltatást terjesztő műsorterjesztő szolgáltatás vételkörzetébe esik. Ennél az interneten történő terjesztés figyelmen kívül hagyandó!

Módosítandó a Dtv. „A műsorterjesztő szolgáltatás vételkörzete” (42) fogalma:

pl. a) műsorszórás és műholdas műsorterjesztés esetében az a földrajzilag meghatározható terület, amelyen a műsor közvetítését megvalósító műsorszóró szolgáltatás hasznos jeleinek szintje és az interferenciavédelem számított mértéke eléri a Nemzetközi Távközlési Egyesület hatályos ajánlásaiban meghatározott minimális értéket; nem tartozik azonban a vételkörzetbe az a terület, amelyben az előbbi feltételek ugyan teljesülnek, azonban műszaki-jogi intézkedések e területen mindenki számára megakadályozzák a műsorhoz való hozzáférést,

- b) más műsorterjesztés esetében az a lakott terület, amelyen az átviteli rendszer kiépült és a terület lakosságának lehetősége van e rendszerhez az adott lakott területen szokásos díj ellenében csatlakozást létesíteni,
- c) interneten történő műsorterjesztés esetén a vételkörzet általában kiterjed a Föld egész területére, nem tartozik azonban a vételkörzetbe az a terület, amelyben műszaki-jogi intézkedések e területen mindenki számára megakadályozzák a műsorhoz való hozzáférést.

Szabályozandó a műsorszolgáltatási jogosultság

pl. helyi televízió-műsorszolgáltatásra bárki jogosult, aki a törvény szerinti bejelentési kötelezettségének eleget tesz. Tevékenysége során nem sértheti meg a műsorszolgáltatásokra vonatkozó jogszabályokban foglaltakat.

Szabályozni kell a műsorszolgáltató és a műsorterjesztés viszonyát: az interneten kívül a helyi televízió-műsorszolgáltatás terjesztéséhez a műsorszolgáltató és valamely műsorterjesztő szolgáltatás közötti megállapodás szükséges. A műsorterjesztést maga a műsorszolgáltató is végezheti, ha ahhoz a Hírközlési törvény és a Dtv. szerinti műsorterjesztési jogosultságot megszerzi. Több műsorszolgáltató konzorciumba léphet a saját műsorszolgáltatásaik közös terjesztése céljából. Szabályozásban meghatározott minimális értéknel¹⁶ nagyobb lakossági ellátottságot biztosító közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás minősítésű műsorszolgáltatásra vonatkozóan a vezetékessé műsorterjesztőket a kiépült hálózatukon továbbítási kötelezettség terheli.

Rögzíteni kell a törvényben a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás célját és alapfeladatait

pl. alapfeladatok:

- önkormányzati tájékoztatási feladatok végrehajtása;
- a helyi demokrácia fórumrendszerében való aktív részvétel;
- a helyi közélet bemutatása, közösségteremtő tevékenység;
- a helyi kultúra őrzése, ápolása, bemutatása és továbbfejlesztése, a helyi sporttevékenység bemutatása;
- a közszolgáltatásokkal kapcsolatos információk közreadása (egészségügyi szolgáltatások, közművek, közlekedés, intézmények adatai, kapcsolatfelvétel és eligazodás segítése);
- oktatás, nevelés segítése, közművelődés támogatása;
- az egészségmegóvás, az egészséges környezet helyi feladatainak, eredményeinek, lehetőségeinek bemutatása;
- a helyi eseményekről tudósítás az országos televíziók számára;
- esemény-archiválás.

Szabályozni kell a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás minősítés alapfeltételeit:

- közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás minősítést olyan helyi televízió-műsorszolgáltatás kaphat, amelynél a ténylegesen ellátott háztartások száma eléri az 500-at;

¹⁶ Javasolt alsó határ 3000 ténylegesen elért háztartás.

- a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatásra vonatkozó helyi közszolgálati szabályzat elfogadása és aszerinti működés vállalása;
- a közszolgálati feladatot ellátó helyi műsorszolgáltatási minősítés feltétele, hogy nyilvántartásban rögzített ellátási célterületre vonatkozóan a műsorszolgáltató vállalja az ORTT által a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió- műsorszolgáltatásra vonatkozóan kiadott helyi közszolgálati szabályzat szerinti működést és a vételkörzet mérete függvényében meghatározott minimális összidőtartamú kötelező, új közszolgálati tartalomszolgáltatás teljesítését (az előírt közszolgálati műsoridő tartamba a képűjság nem számítható be);
- a helyi közszolgálati szabályzatban a vételkörzet mérete szerint differenciált minimális közszolgálati tartalom mennyiségi előírásokat kell megállapítani; a szabályzat pl. a következő táblázat szerinti elvárásokat tartalmazhatja:

<i>a ténylegesen ellátott háztartások minimális száma</i>	<i>helyi híreket tartalmazó hírműsorszám heti össz-időtartam (perc)</i>	<i>helyi közéleti magazin¹⁷ heti össz-időtartam (perc)</i>	<i>információs műsorszámok heti össz-időtartam (perc)</i>	<i>kötelezően választható közszolgálati műsортartalom heti össz-időtartam (perc)</i>
vezetékés: 500 műsorszórás: 1000	15	20	30	40
vezetékés: 3000 műsorszórás: 6000	20	30	40	70
vezetékés: 8000 műsorszórás: 16000	30	60	80	90
vezetékés: 40000 műsorszórás: 80000	75	120	120	180

A kötelező tartalom mellett a pályázónak választania kell még a helyi kulturális élet, a kulturális rendezvények, a helyi verseny- és tömegsport rendezvények, a helyi közösségi élet, az egészséges életmód, a helyi környezetvédelem stb. témakörökkel foglalkozó közszolgálati műsorfajták, -típusok közül legalább a táblázatban megadott minimális heti időtartamú új tartalomszolgáltatást is.

Ezek az időtartamok **új** tartalmakra vonatkoznak és ismétlés nélkül értendők. A kötelező és a pályázó által vállalt további közszolgálati tartalmak első közreadását az ORTT által a pályázati kiírásban meghatározott, a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatásokra vonatkozó főműsoridőben (például 6:00 – 8:00, valamint 17:00 – 23:00 között) kell végrehajtani. Ez alól kivételt képeznek az olyan műsorszámok, amelyeknek lényege valamely események élő közvetítése.

- a helyi közszolgálati szabályzat írja elő, hogy a műsorszolgáltatónak web-lapot kell fenntartania. A műsorszolgáltatónak honlapon keresztül nyilvánosságra kell hoznia a közszolgálati vállalásának szövegét, az ORTT által kiadott helyi közszolgálati szabályzatot, valamint minden olyan szerződését, amely a klasszikus reklám értékesítés kivételével bármilyen támogatásra vagy finanszírozásra vonatkozik; a honlapon legalább a hírműsorszámainak tartalmát (szöveges formában vagy videóként) archiválja és a közönség számára is

¹⁷ A magazin műsorszámokba nem értendő bele az önkormányzati ülések közvetítése.

elérhetővé teszi; a honlapon előfizetői levelező fórum-lehetőséget hoz létre és annak tartalmát archiválja.

- A helyi közszolgálati feladatot ellátó minősítésű műsorszolgáltató az ORTT által elérhetővé tett formanyomtatvány felhasználásával évente beszámolót készít az ORTT részére a vállalt közszolgálati feladatok teljesítésének mikéntjéről. Az éves beszámolót a vételkörzet önkormányzatainak ugyancsak bemutatja és velük véleményeztet. Az önkormányzatok véleményét a beszámolóhoz csatolva megküldi az ORTT-nek és a honlapján keresztül nyilvánosságra is hozza.
- A helyi közszolgálati feladatot ellátó minősítésű műsorszolgáltató túrni köteles, hogy az ORTT a tevékenységét ellenőrizze, s e célból az ORTT számára hozzáférést biztosít – többek közt – az archivált műsorszámaihoz.
- A helyi közszolgálati feladatot ellátó minősítésű műsorszolgáltatás más műsorszolgáltatással csak a főműsoridőn kívül eső napszakban és úgy kapcsolódhat hálózatba, hogy a vállalt közszolgálati műsorszámokat a hálózatba-kapcsolódási időn kívül, önállóan kell teljesítenie, és csak akkor, ha ez a közszolgálati műsorszolgáltatói kötelezettségeinek teljesítését sem tartalmi, sem mennyiségi szempontból nem veszélyezteti. (A hálózatba-kapcsolódás szándékát az ORTT számára be kell jelenteni, amelyik azt nyilvántartásba veszi és erről az érintetteket értesíti. Az ORTT a nyilvántartásba vételt megtagadhatja, ha az nyilvánvalóan veszélyezteti a közszolgálati feladat ellátását.)

A szabályozásban külön **ki kell térni arra, hogy** a hatályos jogszabályokban a közszolgálati műsorszolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségek és korlátozások a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatásra nem vonatkoznak. Ennek hiányában a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatások életképessége veszélybe kerülhetne.

Fel kell jogosítani az ORTT-t a helyi közszolgálati szabályzat kiadására. Legyen az ORTT jogosult meghatározni a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatásban kötelező közszolgálati tartalom előírt összetételét és az ilyen új tartalmak egy hétre vonatkozó minimális összterjedelmét, valamint a helyi közszolgálati műsorszolgáltatás főműsoridejét, amelyben e tartalmak első közreadása kötelező. Az ORTT lássa el a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás vállalásának nyilvántartásba vételét és a feltételek teljesítésének ellenőrzését. Az ORTT feladata a küszöb-ellátottság mértékénél nagyobb ellátottságú, közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatások vezetékesszerű terjesztésére vonatkozó továbbítási kötelezettség igénybevételére vonatkozó jogosultságra és a terjesztő-rendszer arra alkalmassá tételének költségeihez való hozzájárulás elnyerésére szóló pályázati feltételek meghatározása és a támogatás aszerinti odaítélése.

Módosítani kell a Dtv-nek a továbbítási kötelezettségre vonatkozó intézkedését olyan módon, hogy az kiterjedjen az országos közszolgálati műsorszolgáltatásokéval azonos feltételekkel a meghatározott küszöbértéket meghaladó ellátottságú közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatásokra is.

Ehhez elő kell írni, hogy a műsorterjesztőknek úgy kell kialakítaniuk a terjesztő-hálózat topológiáját, és a hálózat struktúrájának olyannak kell lennie, hogy legyenek benne olyan műsorjel beiktatási lehetőséggel rendelkező csomópontok, amelyek

- a legalább 3000 ténylegesen bekötött háztartást magába foglaló települések számára;
- egész kistérségek; vagy
- megyék számára

helyi televízió-hozzáférés biztosításához szükségesek.

A beiktatási pont általában a célterületen belül helyezkedik el, és előfordulhat, hogy a célterület ellátásához a műsorjelek általános haladási irányával szemben haladó jeltovábbításra is szükség van, illetve a célterületet ellátó hálózat – ebből a szempontból alacsonyabb rendű – csomópontjaihoz továbbítani kell a helyi televízió műsorjelét.

A helyi televízió-műsorszolgáltatások továbbítására szolgáló kapacitáson belül eltérő célterületet kiszolgáló szolgáltatások is előfordulnak. A beiktatási pontok és egyéb csomópontok rendszerén keresztül ezt az igényt a műsorterjesztőnek ki kell tudnia szolgálni.

A helyi televíziók leírt terjesztéséhez szükséges csomóponti berendezéseket csak akkor kell telepíteni, amikor konkrét szolgáltatási szerződés létrejön. Az eszközök indokolt és igazolt beszerzési és telepítési költségei az igénylő műsorszolgáltatóra áthárítható, azonban a hálózat fentiekben leírt struktúrájának kialakításával kapcsolatos költségek nem. A műsorszolgáltató kérésére a műsorterjesztő köteles megvizsgálni a kívánt terjesztési igény kielégítésének lehetőségeit, és a fentiek szerint ahhoz pótlólagosan szükséges eszközök beszerzésére és telepítésére árajánlatot tenni.

A műsorterjesztő továbbítási kötelezettsége arra a műsorszolgáltatásra és annak arra a vételkörzetére vonatkozik, amelyre vonatkozóan az ORTT nyilvántartásba vette a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás minősítést, és amelynek a ténylegesen ellátott lakossága meghaladja az erre megállapított minimális értéket.¹⁸ A helyi műsorszolgáltatás tervezett vételkörzetében műsorterjesztést végző szolgáltatókat kötelezni kell arra, hogy a műsorszolgáltató kérésére kötelező ajánlatot adjanak az átviteli rendszerüknek a helyi műsorszolgáltatás terjesztésére alkalmassá tételéhez szükséges kiegészítés vagy átalakítás megvalósítására. A műsorterjesztőt a terjesztőrendszer egy-egy szakaszán az ott alkalmazott technológiával elérhető kapacitása 10 százalékáig, de legalább három helyi közszolgálati műsor mértékéig terhelik a fenti kötelezettségek.

Ezek a kötelezettségek a terjesztő-rendszer digitális átviteli alrendszerére vonatkoznak, és nem érintik az analóg átvitelre vonatkozóan fennálló továbbítási kötelezettségeket, amelyek mindaddig fennállnak, míg a műsorterjesztő az analóg terjesztési módot fenntartja.

A továbbítási kötelezettség a digitális műsorszóró szolgáltatóra is vonatkozik, azzal az eltéréssel, hogy a műsorterjesztés költségei és indokolt nyeresége a műsorszolgáltatóra átháríthatók.

Meg kell teremteni a jogalapot arra, hogy a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás terjesztéséhez szükséges hálózatkialakítás vagy -kiegészítés indokolt költségeinek 60%-át (kis költségvetésű televízió esetében maximum 80%-át) a Műsorszolgáltatási Alapban képződő támogatási keret terhére, egyszeri támogatásként a mérhetően meghaladó ellátottságú, közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltató minősítésű műsorszolgáltató megkapja, ha arra pályázik, és azt saját maga kiegészíti és megrendeli a hálózatkialakítást a műsorterjesztőtől. A támogatás vissza nem térítendő, ha a műsorszolgáltató 5 éven keresztül a vállalt helyi közszolgálati műsorszolgáltatást ellátja.

Fel kell hatalmazni az ORTT-t, hogy

- a fenti hálózatkialakítási támogatás, valamint a műsorterjesztő továbbítási kötelezettsége alapján rendelkezésre álló terjesztési lehetőség igénybevételi jogának elnyerésére kiírt pályázat kiírási feltételei között – a rendelkezésre álló források és az igények becslése alapján – maximálja a kérdéses hálózatkialakítással ténylegesen elért háztartások figyelembevételével az egy háztartásra jutó támogatás összegét; valamint
- meghatározza a pályázati eljárásban az értékelési szempontokat.

¹⁸ Javasolt alsó határ 3000 ténylegesen elért háztartás.

Elő kell írni az ORTT feladatai között

- a közszolgálati feladatot ellátó helyi műsorszolgáltatásra nézve kötelező helyi közszolgálati szabályzat megalkotását és kiadását, amely egyúttal az archiválási szabályzatot is magában foglalja;
- a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatók az erre vonatkozó bejelentkezés során vállalt kötelezettségei teljesítésének rendszeres vagy szűrőpróbaszerű, és előre nyilvánosságra hozandó rendszerben végrehajtandó ellenőrzési feladatát.

Meg kell határozni azokat a szankciókat, amelyeket az ORTT-nek alkalmaznia kell, amennyiben azt tapasztalja, hogy a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatásnak minősített szolgáltató nem teljesíti az előírt és vállalt kötelezettségeit:

pl. a feltételek első ízben történő megsértése esetén az ORTT figyelmezteti a műsorszolgáltatót, a feltételek ismételt megsértése esetén a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás minősítést fél évre felfüggeszti, és amennyiben a műsorszolgáltatás a következőkben leírt műsorterjesztési lehetőség kialakítására vonatkozó pályázaton pénzübeli támogatást kapott, az ORTT visszakövetelheti a nyújtott támogatás összegének maximum 30%-át, harmadszori jogsértés esetén az ORTT véglegesen visszavonja a közszolgálati feladatot ellátó minősítést, és a nyújtott támogatás teljes összegét és kamatait visszaköveteli.

Szabályozni kell a törvényben, hogy rendelkezésre álló központi támogatási források esetén a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás minősítéssel rendelkező műsorszolgáltatók, és bármely helyi műsorszolgáltatók és tartalomelőállítók számára központi állami támogatás kizárólag csak konkrét feladat elvégzéséhez kötött, pályázati úton elnyerhető formában, megfelelő ellenőrzés alapján nyújtható. A támogatás odaítélésének és a teljesítés igazolásának a feladatát az ORTT által független szakértőkből és a helyi televíziósok képviselői szervei által delegált tagokból felállított grémium látja el.

Szabályozni kell a helyi televízió-műsorszolgáltatások piacán a túlzott tulajdonosi koncentráció elkerülése és esetleges véleménymonopólium kialakulásának megakadályozása érdekében követendő eljárásokat és korlátozásokat (Rttv. 86. § [5]). Jelenleg az a legegyszerűbb szabályozás javasolt, amelynél azonos, vagy legalább 30%-ban átfedő vételkörzetben egy tulajdonos csak egy helyi televízió-műsorszolgáltatást tarthat fenn, ennél kisebb mértékben vagy egyáltalán nem átfedő vételkörzetű helyi műsorszolgáltatása pedig maximálisan annyi lehet, amennyinek az összes vételkörzetében együttesen az ország lakosságának kevesebb mint fele él. Ennél a korlátozásnál minden olyan tulajdont egybe kell számítani, amelyben az adott tulajdonosnak befolyásoló részesedése van.

Szabályozni kell a helyi közszolgálati feladatok között kiemelt jelentőséggel bíró esemény- és tartalomarchiválás folyamatát, illetve a helyi televíziós műsorszolgáltatási tevékenység során keletkező archivált dokumentumok közgyűjteményben való elhelyezését. Ennek szabályozására többféle lehetőség kínálkozik, ezért a következőkben részletesebben vizsgáljuk az ehhez kapcsolódó szabályozási környezetet.

A helyi televíziók archiválási kötelezettségeinek szabályozási lehetőségei

A hatályos jogszabályok közül a kérdésben három törvény is releváns: a sajtó-törvény (1989. évi II. trv.), a muzeális intézményekről és a nyilvános könyvtárakról szóló törvény (1997. évi CXL. trv.), valamint a NAVA-ról szóló törvény (2004. évi CXXXVII. trv.).

Az archiválás, illetőleg az archivált dokumentumok elhelyezésének kérdését érintő törvényi rendelkezések a következők:

1986. évi II. törvény a sajtóról, amelynek 20. §-a (b) pontja szerint

b) sajtótermék: az időszaki lap egyes lapszámai, a rádió- és a televízióműsor, a könyv, a röplap és az egyéb szöveges kiadvány – ide nem értve a bankjegyet és az értékpapírt –, a zeneművet, grafikát, rajzot vagy fotót tartalmazó kiadvány, a térkép, a nyilvános közlésre szánt műsoros filmszalag, videokazetta, videolemez, hangszalag és hanglemez, továbbá bármely más tájékoztatást vagy műsort tartalmazó, nyilvános közlésre szánt technikai eszköz;

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről:

5. § (1) E törvény hatálya kiterjed:

b) a könyvtári dokumentumokra, a könyvtárhasználókra, a nyilvános könyvtárakra, azok fenntartóira, alkalmazottaira és a sajtótermékek kötelezpéldányainak szolgáltatóira,

(2) a könyvtári dokumentumok védelmével és nyilvántartásával kapcsolatosan e törvény hatálya kiterjed azokra a nem nyilvános könyvtárakra is, amelyeknek állománya a nemzeti és egyetemes kulturális örökség része.

59. §

(2) A sajtótermékekből országosan 6 kötelezpéldányt kell biztosítani a könyvtári rendszer számára, kormányrendeletben meghatározott módon.

(5) A miniszter működteti a Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtárt, amely a multimédia és elektronikus dokumentumok nemzeti szolgáltató központja. Az informatikáért felelős miniszter külön jogszabályban meghatározottak szerint működteti a Nemzeti Audiovizuális Archívumot (a továbbiakban: NAVA). A NAVA szakmai felügyeletét az informatikáért felelős miniszter, valamint a miniszter közösen látja el.

1. sz. melléklet:

[...]

b) *Állomány*: a könyvtár által tartós megőrzésre nyilvántartásba vett dokumentumok összessége.

c) *Elektronikus dokumentum*: a csak számítógéppel olvasható dokumentum.

e) *Kép-, illetve hangarchívum*: hangok vagy képek, illetve ezek összekapcsolódó – zárt egységet alkotó, vagy önálló részekből zárt egységbe szerkesztett – együtteséből álló dokumentumok gyűjteménye.

[...]

i) Könyvtári dokumentum: a könyvtár által állományba vett, alap- és kiegészítő feladatai ellátásához szükséges tudományos, oktatási, művészeti, közművelődési vagy történeti értékű könyv, időszaki kiadvány, egyéb kiadvány, illetőleg minden szöveg-, kép-, adat- és hangrögzítés, beleértve a könyvtár állományába vett elektronikus dokumentumot is, kivéve az Ltv. hatálya alá tartozó, irattári jellegű levéltári anyagnak minősülő dokumentumot.

2004. évi CXXXVII. törvény a Nemzeti Audiovizuális Archívumról:

A törvény hatálya

1. § (1) A törvény hatálya kiterjed

a) a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (a továbbiakban: Rttv.) 7. §-a (5) bekezdésének e) pontjában meghatározott, eredetileg magyar nyelven készült műsorszámokra;

b) az egyéb magyar vonatkozású műsorszámokra.

2. § E törvény alkalmazásában

b) archiválás: a műsorszámnak az archívum gyűjteményében történő tartós rögzítése, amelynek során a műsorszámhoz hozzárendelik az előállítására és azonosítására vonatkozó információkat;

c) felújítás: az archivált példányok állagának – a külön jogszabályban meghatározott módon és feltételek mellett történő – javítása, eredeti állapotának helyreállítása, ideértve az archiválási célból történő másolatkészítést is;

d) audiovizuális kötelezpéldány: a közszolgálati műsorszolgáltatók és az országos földfelszíni terjesztésű televíziós műsorszolgáltatók által nyilvánosságához közvetített, e törvény hatálya alá tartozó műsorszám.”

7. § (1) A NAVA gyűjti és archiválja az audiovizuális kötelezpéldányokat.

(2) A NAVA – annak érdekében, hogy megvalósuljon a kötelezpéldány-szolgáltatás körén kívül eső műsorszámok nyilvántartása, megőrzése és felújítása – az Sztj. előírásainak megfelelően gyűjti és egyedi döntés alapján archiválja a rendelkezésére bocsátott, kötelezpéldány-szolgáltatási kötelezettség alá nem tartozó műsorszámokat, különösen:

a) az e törvény hatálybalépése előtt nyilvánosságához közvetített műsorszámokat;

b) azokat a műsorszámokat, amelyeket nem e törvény hatálya alá tartozó műsorszolgáltatók közvetítettek a nyilvánosságához;

c) olyan audiovizuális műsorszámokat, amelyeket nem közvetítettek a nyilvánosságához.

(3) A NAVA rendszeresen és folyamatosan felújítja az általa archivált műsorszámokat.

9. § Az e törvényben foglalt célok hatékony megvalósítása érdekében a NAVA – a kötelezpéldány-szolgáltatásra vonatkozó kérdéseken túl – együttműködést kezdeményez a kötelezpéldány-szolgáltatásra kötelezett műsorszolgáltatókkal, valamint más műsorszolgáltatókkal és archívumokkal, könyvtárakkal.

12. § (1) A műsorszámok és a kapcsolódó dokumentumok elhelyezéséről, a kötelezpéldány-szolgáltatás módjáról és feltételeiről, valamint a műsorszámok gyűjtésével és archiválásával összefüggő más kérdésekről – amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik – a NAVA szolgáltatási szerződésben állapodhat meg a műsorszolgáltatókkal és más archívumokkal.

(2) A NAVA szolgáltatási szerződést köt a nála önkéntesen elhelyezett műsorszámokra és kapcsolódó dokumentumokra vonatkozó jogokról és kötelezettségekről, így különösen a

felújítás részletszabályairól, a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételről és hasznosításról, a műsorszámok archívumból történő ideiglenes kiemeléséről, a műsorszámokban bekövetkezett károsodás miatt fennálló felelősségről és a helyreállítás feltételeiről.

A hivatkozott törvényi rendelkezésekből az a következtetés vonható le, hogy jogilag két útja is lehetséges a helyi televíziós műsorszám műsorszolgáltatón kívüli gyűjtésének és archiválásának:

1. miután helyi televíziós műsorszolgáltató műsora sajtóterméknek minősül, ezért kötelezpéldányként megőrzésre átadható (át kell adni?) a könyvtárrendszernek, ahol azt könyvtári dokumentumként kezelik, archiválják, kategorizálják és a könyvtár látogatói számára hozzáférhetővé teszik; vagy
2. beadható a Nemzeti Audiovizuális Archívumhoz (NAVA), amely az audiovizuális köteles példányok mellett – a hatályos szabályozás szerint gyűjti és egyedi döntés alapján archiválja a rendelkezésére bocsátott, kötelezpéldány-szolgáltatási kötelezettség alá nem tartozó műsorszámokat is.

Az *első megoldás* nehézsége, hogy a kijelölt (illetékes) könyvtáraknak (pl. megyei vagy városi könyvtár) kellene a műsorokat gyűjteniük, valamint a mai technikai követelményeknek megfelelően digitalizálniuk és archiválniuk, majd a könyvtári rendszerben könyvtári dokumentumként kategorizálva a hozzáférhetőségét biztosítaniuk. Ilyen tevékenység (kötelezettség) az illetékes könyvtárak számára jelenleg nincs előírva – még a legmegengedőbb jogértelmezés mellett sem – sem a sajtótörvényben, sem a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló törvényben. Ráadásul e feladat elvégzéséhez nélkülözhetetlen technikai feltételek és szaktudás is valószínűleg hiányzik ezeknél a könyvtáraknál. Éppen ezért e megoldás választása esetén mindenképpen szükség lenne a megfelelő törvényt módosításra, valamint a technikai és szakmai-személyi feltételek biztosítására is.

Automatikusan törvényt módosítás nélkül a *második megoldás* sem oldja meg teljesen a helyzetet, azaz nem valósítja meg a kívánt célt, ugyanis a NAVA csak az audiovizuális kötelezpéldányokat köteles gyűjteni és archiválni, és a helyi televízió-műsorszolgáltatók műsorszámai nem tartoznak ebbe a körbe. Bár már a hatályos szabályozás szerint is beadásra *kerülhetnek* a helyi televízió-műsorszolgáltatók műsorszámai a NAVA-hoz, azonban a NAVA ezeket elsősorban csak mint egy „raktár” gyűjti, és kizárólag egyedi döntés alapján archiválja őket, vagyis *általánosan előírt kötelessége ilyen műsorszámok gyűjtésére és archiválásra nincs*. Ennek ellenére megalapozottan kijelenthető, hogy a NAVA-nál a műsorszámok gyűjtésére és archiválásra mind a technikai, mind pedig a szakmai személyi feltételek adottak.

A NAVÁ-ról szóló törvény megalkotása előtt készült egyik koncepció többek között a következőket tartalmazta:

Az elektronikus médiában (televízióban, rádióban, interneten) keletkező audiovizuális termékek a nemzeti kulturális és történelmi örökség részét képezik, e dokumentumok megőrzése a jövőnek, valamint hozzáférhetővé tétele a kutatás és az oktatás számára ugyanolyan fontos, mint a nyomtatványoké, a képzőművészeti alkotásoké, a filmeké és a zeneműveké.

[...]

A hivatalos definíció szerint a NAVA az első nyilvános hazai digitális audiovizuális archívum, amely az országos (és a tervek szerint később a helyi) elektronikus médiában keletkezett és sugárzott, magyarországi előállítású műsorokat digitalizálja, tartalmilag feldolgozza (katalogizálja), és digitális formában tárolja, valamint a nyilvános archívum keretein belül a nyilvánosság számára helyben vagy a

kutatás és oktatás számára bizonyos köz-, illetve oktatási intézményekben igénybe vehető dedikált hálózaton hozzáférhetővé teszi.

[...]

Az elképzelések szerint az archívum kötelezően a közszolgálati és az országos, földfelszíni terjesztésű televíziós műsorszolgáltatók műsorait gyűjti (ezek a köteles példányok), majd pedig fokozatosan kiterjeszti gyűjtőkörét a helyi és a kábelhálózatra is (ezek az önkéntesen rendelkezésre bocsátott műsorszámok).

[...]

A NAVA működési és gyűjtőköre elsősorban a műsorszolgáltatói, valamint a közgyűjteményi kört érinti. A regionális és helyi műsorszolgáltatók számára azt a lehetőséget jelenti, hogy archiválási tevékenységük rendszerezett, általános normák szerint működhessen. Továbbá eddigi archívumaik az országos nyilvánosság számára is elérhetővé válhatnak, és ezeknek a műsorcserébe való bekapcsolása számukra anyagi előnnyel járhat. Lehetővé válik tehát, hogy az elzárt, regionális közösségek politikai és kulturális önreprézenciája országos nyilvánosságához jusson, valamint hogy az összes műsorszolgáltató és audiovizuális archívum adatbázisa egységes rendszerbe kerüljön, s a benne őrzött dokumentumok adataihoz kölcsönösen hozzáférjenek, ami jelentős lendületet ad a műsorcserének.

A fentiek alapján teljesen logikus és megalapozott az a törekvés – amely tehát bizonyos szempontból még az alapkoncepció részbeni megvalósítását is jelenti –, hogy a helyi televíziózásra vonatkozó szabályozási koncepcióban nevesített *közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatást* végző műsorszolgáltató bizonyos, a NAVA-ról szóló törvény hatálya alá tartozó műsorszámainak – mint további audiovizuális kötelespéldányoknak – gyűjtését és archiválását is a NAVA-törvényben előírt kötelességgént lássa el.

A fentiekben vázolt cél egy nagyon egyszerű és kismértékű, a törvénynek csak egyetlen rendelkezését (2. §-t érintő) érintő módosítással elérhető.

7. A pályázati feltételek

A törvény felhatalmazása alapján az ORTT a helyi közelet serkentése, a demokrácia intézményrendszerének erősítése, az állampolgárok tájékozottságának elősegítése érdekében a *közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás* minősítésű műsorszolgáltatások részére, pályázat keretében

- **jogosultságot ad** a vállalt vételkörzet ellátásához a műsorterjesztő(k) **továbbítási kötelezettséggel terhelt kapacitásának e célú igénybevételére**, ha az rendelkezésre áll; illetve
- amennyiben ilyen kapacitás csak a műsorterjesztő rendszer kiegészítésével vagy módosításával biztosítható, és ennek költségmutatói a pályázat feltételeinek megfelelnek és a pályázó a szükséges önrész fedezetét vállalja, vissza nem térítendő **pénzbeli támogatást nyújt** azoknak a szükséges kiegészítéseknek vagy módosításoknak a végrehajtásához, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a műsorterjesztő rendszer előfizetői a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás nyilvántartott vételkörzetében hozzáférjenek közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatáshoz.

A pályázat feltételei

Továbbítási kötelezettség alapján működő terjesztési kapacitás igénybevételi jogát, illetve a terjesztő-hálózat előbbieik szerinti kiegészítéséhez szükséges támogatást olyan, közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás minősítésű helyi televízió-műsorszolgáltatás kaphat, amelyiknek a vállalt vételkörzetében a vezetékes műsorterjesztő legalább 3000 tényleges előfizetővel rendelkezik, műsorszórás útján történő terjesztés esetén pedig a műsorszórás vételkörzete a helyi televízió-műsorszolgáltatás vállalt vételkörzetében legalább 15 ezer ember lakóhelyét magában foglaló területre kiterjed.

A pályázónak vállalnia kell, hogy az előírt és általa vállalt feltételekkel legalább 5 éven keresztül folytatja a közszolgálati feladatot ellátó helyi műsorszolgáltatást.

A pályázónak vállalnia kell, hogy a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás vételkörzetében történő műsorterjesztéshez a műsorterjesztő rendszerben szükséges módosítás költségeinek a támogatási összeggel nem fedezett részét (minimum 40%-át, kis költségvetésű televízió esetében maximum az éves költségvetés 5%-át kitevő összeget, de minimum a költségek 20%-át) maga fedezi és saját hozzájárulásával kiegészíti a Műsorszolgáltatási Alap által nyújtott támogatást. A támogatás a helyi vételkörzet kialakításához a műsorterjesztő rendszerben esetleg szükséges átalakítások, kiegészítések költségeinek fedezésére vonatkozik és nincs köze a terjesztési szolgáltatás díjához. A műsorszolgáltató a műsorának esetleg a közszolgálati vételkörzeten túli terjesztésének kialakítási és szolgáltatási költségeit a *must carry* jogosultsághoz nem kötődő díjtelek mellett maga viseli.

A pályázó a saját résszel kiegészített támogatási összeget a műsorterjesztő részére adja át a műsorterjesztés műszaki lehetőségének kialakítása fejében. A műsorterjesztési szolgáltatás díjazása a továbbítási kötelezettségre vonatkozó szabályozás szerint történik.

Amennyiben a helyi vételkörzet kialakításához a meglévő terjesztő rendszeren kívül valamilyen egyéb átviteli szolgáltatás igénybevétele is szükséges, az arra vonatkozó szolgáltatási díjra a továbbítási kötelezettséghez tartozó szabályok nem vonatkoznak.

Műsorszórással történő terjesztés esetén akkor lehet támogatást kérni a műsorterjesztés feltételeinek kialakítására, ha

- a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatást végző maga, vagy több terjesztendő műsorszolgáltatás szolgáltatóinak konzorciuma nyer jogosultságot digitális műsorszórási adó üzemeltetésére, illetve
- a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás terjesztése az országos digitális adóhálózat üzemeltetését elnyert szolgáltató hálózatán történik és ennek lehetővé tételéhez a műsorszórási kapcsolatos átalakítás költségeit a műsorszolgáltatótól követeli.

A pályázó kötelezi magát, hogy a támogatás elnyerése esetén legalább 5 éven keresztül eleget tesz a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás minősítésre vonatkozó kötelezettségének és az erre vonatkozó helyi közszolgálati szabályzat előírásainak.

A pályázat benyújtásának feltételei

Pályázatot nyújthat be minden, az ORTT-nél közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatásként nyilvántartásba vett műsorszolgáltatást működtető magyarországi helyi televízió műsorszolgáltató, amelyeknek nincs köztartozása.

Egy pályázó a jelen eljárásban közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió műsorszolgáltatás minősítésű helyi műsorszolgáltatási jogosultságonként csak egy pályázatot nyújthat be.

A pályázati dokumentáció tartalma

Az ORTT és a Műsorszolgáltatási Alap pályázatainak szokásos adminisztratív adatokon és igazolásokon (köztük a köztartozással kapcsolatosak is) túl a pályázatnak tartalmaznia kell:

- a pályázó határozott kötelezettségvállaló nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy amennyiben az ORTT a továbbítási kötelezettség alapján működő terjesztési kapacitás igénybevétele érdekében jogosultságát és/vagy műsorterjesztési lehetőségeit a pályázatához pénzügyi támogatást nyújt, akkor legalább 5 éven keresztül a pályázatában vállalt ellátási terület lakosságának a helyi közszolgálati feladatokat a helyi közszolgálati szabályzatnak megfelelően, folyamatosan biztosítja, beleértve a saját honlap fenntartását és azon a szabályzatban előírt feltételeknek megfelelő tartalmak elérhetőségének biztosítását is;
- a pályázónak a megcélzott vételkörzetben szolgáltatást nyújtó műsorterjesztő(k)től a közszolgálati feladatot ellátó helyi televízió-műsorszolgáltatás terjesztését lehetővé tevő hálózat szükséges kiegészítésének módjára és költségeire vonatkozóan előzetesen bekért részletes és kötelező árajánlatot;
- a pályázó kötelezettségvállalását arra vonatkozóan, hogy a költségeknek a támogatás által nem fedezett részét saját maga fedezi;
- az előbbi kötelezettségvállalásra vonatkozó pénzügyi fedezetigazolást;
- a vállalt közszolgálati tartalomszolgáltatás összetételét és mennyiségét tükröző műsorrendet.

A pályázat elbírálása

A Műsorszolgáltatási Alap az ajánlat érvényességét formai és tartalmi szempontból ellenőrzi. Az érvényes pályázatot az ORTT által, független szakértők és a helyi televíziós műsorszolgáltatókat képviselő szervezetek szakértői közül választott tagokból álló bíráló bizottság értékeli és javaslatot tesz az ORTT-nek a támogatás odaítélésére.

Az ORTT a továbbítási kötelezettség alapján működő terjesztési kapacitás használati jogosultságának és/vagy a műsorterjesztési feltételek kialakítási költségeire vonatkozó támogatás odaítéléséről határozatot hoz. A határozat melléklete a pályázati dokumentáció vállalásokat tartalmazó része.

A műsorterjesztési feltételek kialakításához nyújtott támogatásról a Műsorszolgáltatási Alap köt támogatási szerződést a műsorszolgáltatóval.

Értékelési szempontok

A jelenleg analóg földfelszíni műsorszórással terjesztett helyi televízió-műsorszolgáltatások a kényeszerű digitális átállásra való tekintettel elsődlegességet élveznek a műsorterjesztés lehetőségét biztosító támogatás elnyerése terén, akár digitális műsorszórással, akár vezetékes műsorterjesztéssel folytatják a műsorszolgáltatást, és vállalják a közszolgálati feladatot ellátó helyi műsorszolgáltatás feltételei szerinti működést.

Megközelítően azonos vagy átfedő vételkörzetre vonatkozó pályázatok esetén, ha a továbbítási kötelezettséggel biztosított terjesztőkapacitások vagy műsorszórási lehetőségek korlátozottsága következtében a pályázatok egymást kizáró helyzetet teremtenek, az a pályázat élvez előnyt, amelyik csak a szűk terjesztőkapacitás felhasználásával ellátható terület önkormányzatával szerződéses viszonyban áll, vagy ilyen szerződésre vonatkozó szándéknyilatkozattal rendelkezik tőle. Az ezen az alapon nem sorolható, egymást kizáró pályázatok esetén további értékelési sorrend a vételkörzet alapján a prioritás sorrendjében:

- kistérségi;
- megyei vagy tájegységi;¹⁹
- települési;²⁰ ezen belül:
 - nagyvárosi;²¹
 - városi;
 - városkörnyéki (vonzáskörzeti);
 - községi.

Ha a fenti elsőbbségi sorrend nem oldja meg a választást, akkor további értékelési szempont, hogy melyik pályázat szerint alacsonyabb a szükséges háztartásonkénti támogatási összeg (támogatási hatékonyság).

¹⁹ Tájegység alatt ebből a szempontból azokat az egymással közvetlenül összefüggő kistérségeket kell érteni, amelyek földrajzi, történelmi, kulturális, néprajzi, nyelvjárási, gazdasági stb. szempontból jellemző egységet képeznek.

²⁰ A települési műsorszolgáltatás esetén előnyt élvez az a műsorszolgáltatás, amelyik a település vagy Budapesten a kerületi háztartásainak nagyobb hányadát tudná ténylegesen kiszolgálni.

²¹ Budapest esetében előnyt élveznek a kerületi önkormányzatokkal szerződéses vagy tulajdonosi kapcsolatban álló műsorszolgáltatások.